

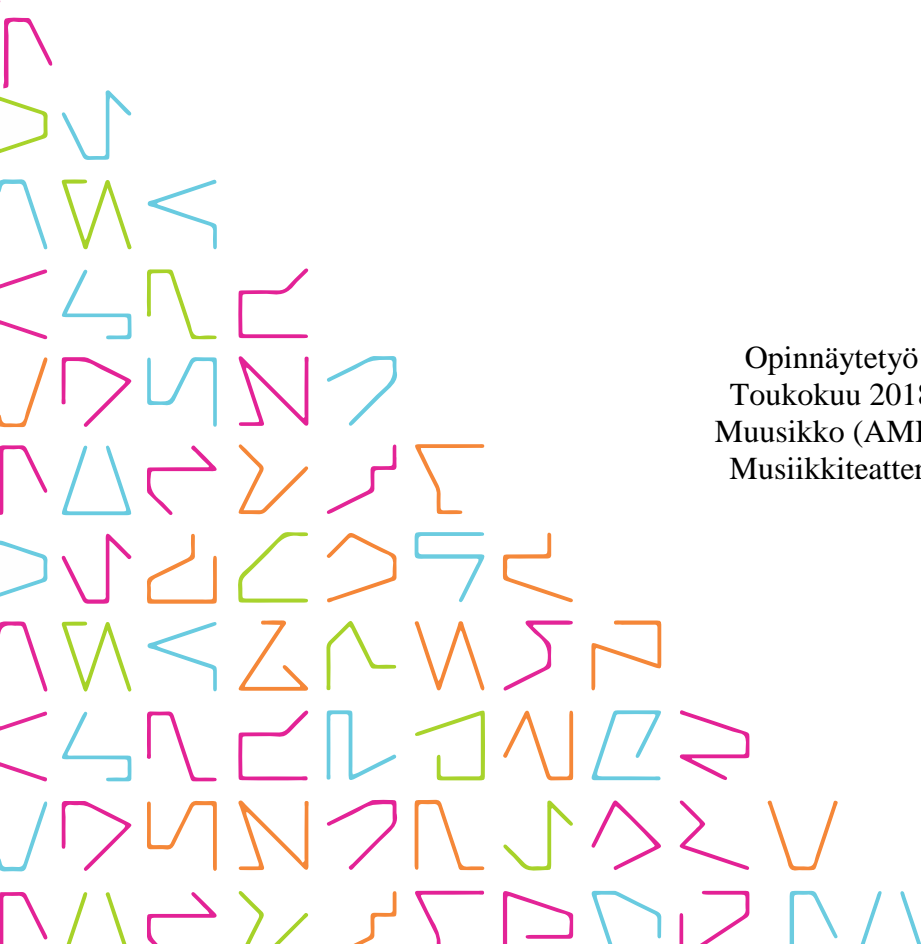
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Kuinka nyhjystä tyhjystä?

Karavaani 2017 – esitys ja sen valmistaminen

Liisa Hytti

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Muusikko (AMK)
Musiikkiteatteri

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Muusikko (AMK)
Musiikkiteatteri

HYTTI, LIISA:

Kuinka nyhjästä tyhjästä?

Karavaani 2017 – esitys ja sen valmistaminen

Opinnäytetyö 58 sivua, joista liitteitä 9 sivua

Toukokuu 2018

Karavaani 2017 oli Kansallisteatterissa toteutettu yli sadan hengen moderni musiikki- ja yhteisöteatteriesitys, joka toteutettiin pääosin devising-menetelmän keinoin. Sitä esitettiin Kansallisteatterin suurella näyttämöllä 6.5.2017 kahden esityksen verran. Esityksen ohjaajana, dramaturgina ja taiteellisena vastaavana toimi näyttelijä, ohjaaja, muusikko ja pedagogi Jemina Sillanpää. Karavaani oli Tampereen ammattikorkeakoulun musiikkiteatterilinjan viimeinen työharjoitteluni.

Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa ”Kuinka nyhjästä tyhjästä? - Karavaani 2017 esitys ja sen valmistaminen” paneudun esityksen tekotapaan, jossa esitys tehdään työryhmälähtöisesti, pääosin ilman valmista materiaalia, valmista käsikirjoitusta tai valmiiksi sävellettyä musiikkia - eli joka on käytännössä rakennettu tyhjästä. Tarkastelen tätä tekotapaa Kansallisteatterin Karavaani 2017 esityksen tekoprosessin kautta. Lisäksi käyn läpi lopullisen, valmiin esityksen rakenteen. Selvennän työssäni myös musiikkiteatterin, nykyteatterin, yhteisöteatterin ja devising-teatterin käsitteitä.

Opinnäytetyössä avaan lisäksi omaa matkaani Karavaanin parissa, omia kokemuksiani ja tuntemuksiani sekä prosessin eri vaiheita. Pohdin myös omaa oppimistani ja sitä, kuinka tällainen työskentelytapa on minuun vaikuttanut ja mitä se merkitsee minulle taiteilijana.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Music
Option of Musical Theatre

HYTTI, LIISA:

How to Make Something from Nothing?

Caravan 2017 – the Performance and the Making of It

Bachelor's thesis 58 pages, appendices 9 pages

May 2018

Caravan 2017 was a modern musical theatre piece performed at the Finnish National Theatre, made by over a hundred people. It was mainly made using the devising- method and performed two times on the big stage of the Finnish National Theatre on 6.5.2017. The director, dramaturge and artistic director of the production was actress, director, musician and pedagog Jemina Sillanpää. Caravan 2017 was the author's last internship in Tampere University of Applied Sciences.

The written part of the thesis discusses the process of making the performance in a working group, mainly without ready material, script or composed music - actually built from nothing. In addition, the structure of the final performance is dealt with as well as the terminology of musical theatre, modern theatre, community theatre, and devising.

The thesis also describes the author's journey with Caravan, as well as her personal experiences and feelings and different parts of the process. The author also contemplates on her own learning, how this kind of way of working has affected her and what it means to her as an artist.

Key words: musical theatre, community theatre, devising, caravan2017, finland100

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MIKÄ KARAVAANI?	8
2.1	Mistä Karavaanissa oli kysymys?.....	8
2.1.1	Tavoitteet.....	9
2.1.2	Työryhmä	9
2.1.3	Materiaalin keräys ja sivuprojektit.....	10
2.2	Suomi 100 -hanke	12
3	KÄSITTEET SELVIKSI.....	13
3.1	Nykyteatteri	13
3.1.1	Devising	14
3.1.2	Yhteisöteatteri	15
3.2	Musiikkiteatteri	15
3.2.1	Musikaali.....	15
4	HARJOITUSKAUSI	17
4.1	Alku	17
4.2	Harjoituskauden rakenne ja toteutuminen	17
4.2.1	Syksy.....	18
4.2.2	Työpajat.....	19
4.2.3	Kevät	21
4.3	Esiintyjänä Karavaanissa	21
4.4	Devising – prosessi	22
4.4.1	Lähteminen, luottaminen.....	22
4.4.2	Oppimisen aspekti.....	23
4.4.3	Materiaali, sen tuottaminen ja tyhjentäminen	24
4.4.4	Roolien jakautuminen	26
4.4.5	Työmoraali ja -ilo.....	26
5	MUODOSTA VALMIIKSI KOKONAISUUDEKSI	28
5.1	Rakenne	28
5.2	Esitys ja palaute	41
	POHDINTA	43
	LÄHTEET	48
	LIITTEET	50
	Liite 1. Karavaani 2017-esityksen mainos	50
	Liite 2. Karavaani 2017-esityksen käsiohjelma 1 (2)	51
	Liite 3. Karavaani 2017-esityksessä käytetty Anja Erämajan / Eino Leinon runo ”Tulkaa kotiin”	55

Liite 4. Helsingin Sanomien kulttuurituottaja Kirsikka Morningin Facebook-päivitys esityksestä Karavaani 2017	56
Liite 5. Soila Lehtosen Aamulehden kritiikki esityksestä Karavaani 2017 1(5)	57

1 JOHDANTO

Karavaani 2017 oli Kansallisteatterissa ja sen ulkopuolella vuosina 2015-2017 toteutettu hanke, joka huipentui kahteen esitykseen Kansallisteatterin Suurella näyttämöllä lauantaina 6.5.2017, klo 15 ja klo 19. Karavaani oli luonteeltaan yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen, moderni musiikkiteatteriesitys. Sen varsinainen esiintyjäryhmä oli yli satapäinen ja sen tekemiseen osallistui myös useita henkilöitä varsinaisen esiintyjäryhmän ulkopuolelta.

Karavaanin ohjaajana, dramaturgina ja taiteellisena vastaavana toimi näyttelijä, muusikko ja ohjaaja Jemina Sillanpää. Hänen lisäksi Karavaanin ydinjoukkoon kuului taiteen ammattilaisia eri taiteiden osa-alueilta. Karavaanin esiintyjäryhmä koostui eri-ikäisistä ja eritaustaisista suomalaisista ihmisistä. Tampereen ammattikorkeakoulusta meitä osallistui produktion kaksi, minä ja opiskelutoverini Veera Tapanainen. Karavaani oli minulle Tampereen ammattikorkeakoulun viimeinen työharjoitteluni.

Karavaani oli siinä mielessä hyvin erityislaatuinen esitys, että siinä lavalle nousi yli satapäinen, eri ikäisistä ja -taustaisista suomalaisista koostuva esiintyjäryhmä, johon kuului niin taiteen ammattilaisia, opiskelijoita kuin harrastajiakin. Karavaanissa äänen saivat myös he, joiden ääni ei välttämättä yhteiskunnassamme nouse helposti kuuluville. Se kuvasi moninaista tämän päivän Suomea ja oli osa satavuotiaan Suomen juhluvuoden ohjelmistoa. Karavaanissa sekoitettiin rohkeasti ja kokeilevasti eri taiteenmuotoja, kuten tanssia, sirkusta, lausuntaa ja laulamista. Se oli luonteeltaan niin nyky-, yhteisö-, musiikki-, kuin devising-teatteriakin. Esitys oli tekijöidensä näköinen, sillä sen materiaali rakentui pääosin prosessin aikana työryhmässä perustuen haastatteluihin, sekä erilaisiin harjoitteisiin ja tehtäviin. Ohjaaja, dramaturgi ja taiteellinen vastaava Jemina Sillanpää kokosi näiden pohjalta esityksen valmiiseen, lopulliseen muotoonsa.

Opinnäytetyössäni avaan Karavaania projektina - sen tavoitteita, taustalla olleita kysymyksiä ja työryhmää sen takana. Lisäksi selitän Karavaaniin liittyvät keskeiset nykyteatterin, devisingin, yhteisöteatterin ja musiikkiteatterin käsitteet. Kerron opinnäytetyössäni Karavaanin valmistusprosessista ja pohdin sitä myös ”tyhjistä nyhjäisyn” näkökulmasta, sillä siinä ei juurikaan käytetty valmista materiaalia, vaan esityksen sisältö syntyi pääosin

prosessin aikana. Avaan myös lopullisen esityksen rakennetta ja omia tuntemuksiani prosessin suhteen, sekä pohdin tällaisen tekotavan vaikutusta minuun taiteilijana. Opinnäytetyöni aineistona käytän alan kirjallisuutta, opinnäytetöitä, aiheeseen liittyviä nettisivuja, muistiinpanojani harjoituskauden ajalta sekä sähköpostitse käymääni keskustelua esityksen ohjaaja ja dramaturgi Jemina Sillanpään kanssa.

2 MIKÄ KARAVAANI?

2.1 Mistä Karavaanissa oli kysymys?

Kansallisteatterin Karavaani 2017 oli vuosina 2015 - 2017 yhteisöteatterin ja devisingin keinoin toteutettu yhteiskunnallinen ja monitaiteinen, moderni musiikkiteatteriprojekti, joka huipentui kahteen esitykseen Kansallisteatterin Suurella näyttämöllä 6.5.2017. Se käsitteli itsenäistä ja monikulttuurista Suomea eri näkökulmista. Teoksen ohjaaja ja dramaturgi Jemina Sillanpää avaa Kansallisteatterin (2017 b) YouTube-kanavan teosesittelyvideolla Karavaanin taustalla olevia kysymyksiä. Karavaani kysyi sekä tekijöiltään että yleisöltään useita kysymyksiä. Sen pääkysymys oli: mihin olemme matkalla - yksilönä ja laumana? Entä mitä meidän tulisi tehdä pystyäksemme menemään kohti oikeudenmukaisempaa, rauhallisempaa ja tasa-arvoisempaa tulevaisuutta? Tärkeänä teemana oli myös koti: miten ihminen käsittää kodin, mitä tarvitsee tunteakseen olevansa kotona ja milloin ihminen tuntee olevansa kotona? Entä mikä on kodin merkitys? Miten me kaikki vaikuttamme toisiimme täällä maapallolla sekä tietoisesti että alitajuisesti - hyvässä ja huonossa ja kuinka jätämme jälkemme tänne - hyvässä ja huonossa? Kuinka voimme tukea ja rohkaista toisiamme? Entä mitkä asiat eivät koskaan muutu? Mitä tarvitaan onnelliseen elämään? Karavaani käsitteli myös paljon asioita liittyen Suomeen sekä maapalloon ja elämään ylipäätään.

”Huomiomme keskittyi juhluvuoden myötä alkuun Suomeen, mutta olemme tarkastelleet vähitellen ilmiöitä laajemminkin. Käsittelemme teoksessa aiheita, joita esiintyjämme ja kymmenet muut eri ikäiset ovat eri puolilla Suomea halunneet vuosina 2016–2017 nostaa esille.” (Sillanpää 2017 a) Toisena tärkeänä teemana oli myös kohtaaminen. Kansallisteatterin (2017 b) teosesittelyvideossa Sillanpää kertoo, että Karavaanissa olennaisena asiana sisältöön liittyen voi todeta erilaisten ihmisten kohtaamisen ja yhteen saattamisen, sillä siinä joukko eri-ikäisiä ja -taustaisia ihmisiä sekä työskenteli että esiintyi yhdessä. Hän sanoo, että normaaleissa arkielämän tilanteissa monilla Karavaanin esiintyjillä ei välttämättä olisi syytä kohdata tai jutella, mutta Karavaanissa niitä tilanteita on järjestetty. ”Projektin tuntuu hyvin merkittävältä – erityisesti tässä ajassa, jossa emme voi liikaa ottaa toisiamme huomioon. Meidän täytyy rakentaa yhdessä yhteistä, turvallista, tasa-arvoista, avarakatseista, oikeudenmukaista ja rauhallista tulevaisuutta. Ja olla aina heikomman

puolella. Kuulla yhtä lailla heitä, joiden ääntä ei tässä yhteiskunnassa tarpeeksi kuulla.”
(Sillanpää 2017 a)

2.1.1 Tavoitteet

Karavaanin tavoitteet oli listattu Karavaani- esitteessä (Kansallisteatteri 2017 c) seuraavasti:

TAVOITTEET

- perehtyä Suomen historiaan
- tutkia tämän päivän Suomea eri näkökulmista
- osallistaa ja tukea jokaista esiintyjää, tuoda esiin jokaisen vahvuudet
- lisätä yhteisöllisyyttä
- kannustaa varjelemaan omaa perintöään ja juuriaan, siirtämään tietoa ja taitoa eteenpäin seuraaville sukupolville
- oppia ja opettaa uusia taitoja
- oppia tuntemaan itsensä paremmin sekä samalla oppia arvostamaan ja hyväksymään muut
- kannustaa luovaan ajatteluun ja uuden luomiseen
- tutkia prosessissa syntyvää taideteosta
- tutkia ekologisuutta ja taloudellisuutta esitystä valmistaessa
- yhdistää eri taidemuotoja luovasti ja rohkeasti
- vahvistaa ja kehittää keinoja monimuotoisille kohtaamisille

Lisäksi projektin tärkeä tavoite oli työryhmän sisällä tutkia, mitä uutta voi syntyä, kun erilaiset ihmiset ja tavat tehdä kohtaavat.

2.1.2 Työryhmä

Karavaanin tekemiseen osallistui yli satahenkinen joukko eritaustaisia-, -ikäisiä ja -kielisiä suomalaisia ihmisiä, johon kuului niin taiteen ammattilaisia, opiskelijoita kuin harrastajiakin. Hankkeen osallistujat ja yhteistyökumppanit olivat Eläkeläiset ry, Helsingin eurooppalainen koulu, Karelia Ammattikorkeakoulu, Kontulan monipuolinen palvelukeskus, Kruununhaan yläaste, Kärkölen Yhtenäiskoulu, Myllymäen koulu, Pitäjänmäen peruskoulu, Suomen Lausujain Liitto ry., Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, Tampereen Ammattikorkeakoulu – TAMK ja Vantaan kaupunki. (Kansallisteatteri 2017 a)

Sillanpää (2018) sanoo esiintyjien valikoituneen esitykseen eri tavoin. Koe-esiintymisiä sitä varten ei järjestetty. Osan esiintyjistä hän kohtasi sattumalta ja esimerkiksi osaa hänen ystävänsä ehdottivat. Ammattilaisia ja alan opiskelijoita hän pyysi mukaan henkilökohtaisesti. Suurin osa esiintyjistä tuli kuitenkin mukaan eri koulujen kautta ja esimerkiksi

lausujaryhmä erillisen työpajan kautta. Karavaanissa oli ydintyöryhmä, jonka taiteilijat tulivat taiteen eri osa-alueilta ja tällä myös mahdollistivat poikkitaiteellisessa esityksessä eri elementtien yhteentörmäyksien. Työryhmään kuuluivat ohjaaja, dramaturgi ja taiteellinen vastaava Jemina Sillanpää, laulaja, pedagogi ja apulaisohjaaja Selina Sillanpää, yhtyeen kapellimestari, pedagogi ja muusikko Sara Puljula, koreografi Milla Koistinen, sirkustaiteilija Inga Björn ja näyttelijä ja pedagogi Mirjami Heikkinen. Lavalla nähtiin myös näyttelijä Tuomas Mattila. Heidän lisäksi Karavaanissa vierailivat muun muassa taiteilijat ja opettajat Karolina Gingman, Jarmo Heikkinen, Taija Helminen, Veikko Kiljunen, Tommy Lindgren ja Anette Åkerlund. Karavaanin tuottajana toimi Hanna-Reetta Majanen ja tuottajaharjoittelijana mukana toimi Sanna Langinkoski. Valosuunnittelun teki Teemu Nurmelin. (Kansallisteatteri 2017 a) Koko työryhmän tiedot löytyvät opinäytetyön liitteenä olevasta käsiohjelmasta (liite 2).

2.1.3 Materiaalin keräys ja sivuprojektit

Karavaanin materiaali syntyi tekoprosessin aikana ja sitä varten haastateltiin yli sataa ihmistä myös varsinaisen esiintyjäryhmän ulkopuolelta. Taiteellinen ydintyöryhmä veti vuosina 2015-2017 erilaisia työpajoja, joiden pohjalta esityksen materiaalia myös rakennettiin. Materiaalia työstettiin työryhmässä muun muassa kotitehtävien ja erilaisten harjoitteiden kautta.

Sillanpää (2018) kertoo, että ennen harjoitusprosessin alkua hänellä oli mielessään vahvoja mielikuvia ja ehdotus liittyen esityksen muotoon, mutta kuitenkin olleensa valmis luopumaan niistä ja liikuttelemaan muotoa suuntaan jos toiseen prosessin myötä. Osan mielikuvista hän sanoi päätyneen lopulta itse esitykseenkin. Sillanpää toteaa kuitenkin lähteneensä prosessiin poikkeuksellisen tyhjältä, sillä hän halusi lopullisen teoksen sisältävän mahdollisimman paljon työryhmän yhdessä ja yksin tekemiä havaintoja ja materiaalia.

Materiaalia kerättiin erityisesti kouluista ympäri Suomea erilaisten kirjoitustehtävien kautta, sekä eläkeläisiltä ja ulkomaalaistaustaisilta suomalaisilta. Sillanpää (2018) kertoo tehneensä materiaalin keräystä teosta varten lähes kolmen vuoden ajan ennen esitystä, sekä yleisellä tasolla että tiettyihin ryhmiin kohdistettuna. Esimerkiksi esityksessä nähtyyn kotihoitajan monologiin hän sanoo haastatelleensa entisiä kotihoitajia ja 100-vuotiaan Suomen monologin vanhuksia. Varsinaisista haastatteluista lopulliseen teokseen

päätyi vain pieni osa. Sillanpää (2018) sanoo, että kerätyn materiaalin päätarkoituksena oli myös siitä inspiroituminen. Keräämällä materiaalia hän teki tutkimusta siitä, mistä ihmiset haluavat puhua ja koitti löytää esimerkiksi yhtäläisyyksiä eri ikäisten ja -taustaisten ihmisten huolenaiheiden, toiveiden ja henkilökohtaisten tarinoiden välillä. Hän sanoo tutkimuksen tuloksena materiaaleista nousseen esiin teemoja, joita hän rohkeasti otti esille ja kirjoitti tarinoiksi myös itse. Kaikki esityksen materiaali ei siis syntynyt devising-prosessin tuloksena työryhmän kesken, vaan muutamat tekstit Sillanpää koosti ja kirjoitti yksin.

Sillanpää (2018) toteaa Karavaani-projektiin liittyneen olennaisena osana materiaalin tuottamisen ja esityksen luomisen lisäksi myös taiteen perusopetus. Sen valmistaminen oli enemmänkin prosessi, kuin perinteinen teatterin harjoituskausi. Esimerkiksi koululaisten ryhmä kokoontui puolentoista vuoden ajan lähes joka viikko ja joka ikinen harjoitus ei tietoisesti keskittynyt välttämättä esityksen valmistamiseen. Pitkällisen prosessin oli myös tarkoitus valmistaa esiintyjä, joissa oli lukuisia ensikertalaisia, kohtaaman suuri näyttämö niin, että esiintymisestä voisi tulla nautittava kokemus. Suuren esiintyjäjoukon hetkellinen yhtä oleminen – se, että kaikki esityksessä reagoivat samoihin iskuihin, liikkuvat yhdessä ja hetkittäin puhuivat yhtä aikaa, oli haaste, jonka toteutuminen vaati myös aikaa. Koska päämääränä oli mahdollisimman ammattimainen produktio, mutta työryhmä koostui suurilta osin myös harrastajista, Sillanpää (2018) kuvaa pitäneensä tärkeänä eri tahojen yhteistyöskentelyä ja harrastajien materiaalin työstämistä myös ammattilaisten kanssa. Teoksessa monet ammattilaiset muokkasivat ja soveltivat harrastajien tuottamaa materiaalia lopulliseen esitykseen istuvaksi. Prosessissa läsnä olevan taiteen perusopetuksen lomassa materiaaleja työstettiin ja vietiin eteenpäin. Esimerkiksi omaan räppitekstiini sain palautetta räppäri Tommy Lindgreniltä.

Karavaani sisälsi myös sivuprojekteja ja -esityksiä. Joensuun ammattikorkeakoulun työharjoittelijat vetivät koululaisille työpajoja Joensuussa, Sibelius-Akatemian opiskelijat kävivät vierailulla Kontulan monipuolisessa palvelukodissa ja koululaisten ryhmä kävi esiintymässä Wilhelmiinan palvelukeskuksessa Pikku Huopalahdessa. Toukokuussa 11.5.2017 Musiikkitalon Black Boxissa esitettiin Karavaani- kurssikokonaisuuden päätöskonsertti osana Sibelius-Akatemian Touko-Taiga-ohjelmistoa, jossa Sibelius-Akatemian kansanmusiikin aineryhmän muusikoista koostuva yhtye, sekä muita Karavaanin muusikoita esitti musiikkia Karavaanista. Sibelius-Akatemian opiskelijat tekivät myös

hoitolaitosvierailuja prosessin aikana. Myös minun ja Veera Tapanaisen oli tarkoitus tehdä myös Karavaanin sivuprojektina erillinen hoitolaitosesitys.

2.2 Suomi 100 -hanke

Karavaani oli myös osa satavuotiaan Suomen juhluvuoden Suomi100 -hanketta. Juhlavuonna 2017 Suomi täyttyi Suomi100- ohjelmistosta, johon pystyi hakemaan mukaan kuka tahansa. Hankkeen teema oli ”Yhdessä”. Sen tarkoituksena oli rakentaa yhdessä Suomen juhluvuodelle 2017 laajaa ja monipuolista elävää ohjelmaa erilaisten toimijoiden kanssa - ”yhtä monimuotoista kuin Suomi ja suomalaiset ovat”. Elinkeinoelämä ja yritykset olivat aktiivisesti mukana Suomi 100 -juhlavuodessa ja saatavilla oli myös lukuisia juhluvuosituotteita. Suomi 100- hankkeen päämäärä oli, että juhluvuonna Suomi 100 -tunnus näkyy laajasti Suomessa ja maailmalla. Tavoitteena oli, että ”sukupolvemme merkittävin juhluvuosi näyttäytyy yhtenäisenä ja tunnistettavana”. Juhlavuosi oli avoin kaikille suomalaisille ja Suomen ystäville. (Suomi Finland 100 2017)

3 KÄSITTEET SELVIKSI

Karavaanin voi luokitella tyyliltään moniin kategorioihin, kuten moderni teatteri, nykyteatteri, yhteisöteatteri, musiikkiteatteri ja devising-teatteri. Teatteri on itsessään kuitenkin laaja, koko ajan kehittyvä ja muutoksessa oleva, ja sen käsitteet monipuolistuvat ja kehittyvät jatkuvasti. Kun tehdään esityksiä, joissa yhdistetään eri taiteenaloja, kuten esimerkiksi sirkusta, tanssia ja puheteatteria, taiteenalojen ääriviivat voivat myös hämärtyä.

3.1 Nykyteatteri

Nykyteatterin määritelmää voi olla haastavaa sanoittaa tarkasti. Sen ominaispiirteet tulevat esille helposti verratessa sitä perinteiseen teatteriin. Puhemielessä puhutaankin usein ”nykäristä” ja ”pertsasta”.

Pertsaksi ajatellaan esitykset, joissa on roolihenkilö, juoni ja eheä fiktio, nykärin näitä ominaisuuksia ei yleensä mielletä kuin ehkä fragmentteina. Tässä perts-nykäri keskustelussa nykyteatteri ymmärretään nimenomaan tietynlaisena genrenä, jolla on omat konventionsa. Pertsalla eli perusteatterilla taas tarkoitetaan draamateatteria, näytelmien lavalle saattamiseen keskittyntä puheteatteria. (Ruuskanen 2011, 14-15.)

Ruuskasen mukaan (2011, 14) on kuitenkin muistettava, että tämänkään hetkiset nykyteatterin tai draamateatterin keinot eivät ole ikuisia, vaan ne ovat jatkuvassa muutoksen tilassa.

Uusien keinojen kokeileminen on aina ollut tunnusomaista taiteelle, joka olemuksellisesti on jatkuvassa ”tulemisen tilassa” eli tavoittelee ennen näkymätöntä tai hakee tuoretta havaintoa todellisuudesta. Nykyteatterin prosesseissa lainataan kerronnallisia elementtejä muista taiteista tai esitykseen otetaan jopa toisen taiteenlajin muoto. - - Puhuttaessa nykyesityksen poikkitaiteellisuudesta tarkoitetaan sillä eri taiteiden tasavertaisuutta tai rinnakkaisuutta esityksessä. Se tarkoittaa tietysti sitä, että teatterin tapa kertoa on monipuolistunut. (Koskenniemi 2007, 10.)

Karavaanissa erilaisina kerrontatapoina yhteen sulautuivat eri taiteenlajit, kuten lausunta, puheteatteri, tanssi, sirkus ja musiikkiteatteri - jokainen osa-alue tasavertaisena suhteessa toisiinsa, muodostaen tasaisen taidekokonaisuuden, jossa yksikään osa-alue ei huomattavasti dominoinut toista. Karavaani onkin selkeä esimerkki tämän päivän nykyteatteriesityksestä. Nykyteatterilla on toki monia muitakin piirteitä.

Teatteri on menettänyt kiinteät rajansa myös suhteessa muihin elämänaloihin. Teatteria käytetään toiminnallisen oppimisen metodina niin koulujen draamakasvatuksessa kuin eri elämänalueiden opiskelussa. (Koskenniemi 2007, 10.)

Draama onkin vallitsevasti läsnä elämässämme moninaisilla, uusilla ilmenemistavoilla.

Enemmän tuntuu olevan kysymys siitä, että on tapahtunut muutos suhteessa esittämiseen ja esiintymiseen. Tosin draamassa korostuu esittämisen sijaan tutkiminen ja toiminnallisuus, toiminta tutkimisen ja pohtimisen välineenä. (Koskenniemi 2007, 10.)

3.1.1 Devising

Englanninkielinen termi devising ei sinänsä viittaa teatterintekemiseen. Verbi devise on yleiskieltä ja tarkoittaa sanakirjan mukaan luomista, tekemistä, keksimistä ja tässä ”arkisessa” merkityksessä sitä käytetään myös taiteen puolella. 80-luvun puolella se otettiin Englannissa erityiskäyttöön myös sanayhdistelmässä devising theatre tarkoittamaan joukkoa teatterin työtapoja, joissa esityksen käsikirjoitus muodostuu prosessissa, sekä on halu laajentaa teatterin käyttöä yhteisössä ja myös tarve tehdä itselle merkityksellistä teatteria. Nimike kattaa yhtä lailla yhteisöteatteriprojektit, kouluissa tehtävät esitykseen tähtäävät työpajat kuin taiteellisen teatteritoiminnan ammattilaisesitykset. Prosessien sisällöt ja harjoitusmenetelmät vaihtelevat ryhmittäin ja projekteittain. (Koskenniemi, 2007, 16.) Nykypäivänä devising-käsite on Suomessakin teatteripuheessa yleistynyt käsite. Sitä ei suomenneta, vaan puhutaan nimenomaan devisingista, ”divaisauksesta”.

Koskenniemen mukaan (2007, 17-18) devising-teatterille olennaista on se, että esitys syntyy työryhmän tuotoksena, ilman valmista käsikirjoitusta. Lähtökohtana on joukko materiaalia: ajatuksia, väitteitä ja kysymyksiä, sekä useimmiten ehdotus siitä, minkälaisilla harjoituksilla työskentely aloitetaan. Lähtömateriaalia analysoidaan ja tutkitaan toiminnallisesti näyttämöllä työskennellen, paljolti improvisaation keinoin ja esityksen lopullinen ilmaisu ja rakenne muodostuvat tässä harjoitusprosessissa. Ennen varsinaisia harjoituksia devising-prosessia voi edeltää ohjaajan, käsikirjoittajan tai vaikkapa ohjaajan ja videontekijän pitkä työjakso, jonka aikana luodaan tekstinpätkien, kuvien jne. avulla kollaasimainen käsikirjoitus. Käsikirjoitus muotoutuu esitykseksi kuitenkin vasta harjoitusprosessin aikana, kun mm. esiintyjät tuottavat ja muokkaavat materiaalia aktiivisesti. Koskenniemi (2012, 18) kuvaa perinteisen yhteisöteatteriesityksen rakennetta eheäksi, kokonaiseksi tarinaksi, joka synnytetään yhdessä prosessin aikana. Siri Kolu (2012, 168)

taas kuvailee devisingia käsittelevässä artikkelissaan sen olevan ”tyhjästä nykäistyä teatteria, jossa alussa ei ole mitään ja lopussa koko maailma”. Tämä ilmaisu sanoittaa hyvin kokemukseni suhteessa Karavaanin valmistusprosessiin.

3.1.2 Yhteisöteatteri

Yhteisöteatteri on nimensä mukaan teatteria, jota viedään erilaisiin yhteisöihin ja jota mahdollisesti myös valmistetaan näissä yhteisöissä. Yhteisöteatterin muodoksi voi nimetä esimerkiksi hoitolaitosesitykset ja yhdessä erilaisten kohderyhmien, kuten vaikkapa maahanmuuttajien, vankien tai vanhusten kanssa yhdessä tehtävä teatteri. Koskenniemi (2007, 11) sanoo, että yhteisöteatterilla tarkoitetaan teatteria, jossa pyritään ensisijaisesti hyödyntämään teatteria kollektiivisen keskustelun välineenä, niinkään tähtäämättä välttämättä taiteellisesti korkeatasoisiin esityksiin. Yhteisöteatterissa yhteisö eli koko ryhmä on esityksen kokonaisajatteluun ja analyysiin osallistuva tekijä. Soveltavassa teatterissa viitataan ryhmä- ja prosessikeskeiseen toimintaan, joka on luonteeltaan osallistavaa teatteria ja myös yhdenlaista yhteisöteatteria. Sen yhteisönä on taiteellinen työryhmä. (Koskenniemi 2007, 11.)

3.2 Musiikkiteatteri

Musiikkiteatteria on melko vaikea määritellä tarkasti. Sen käsitteen alle mielletään niin monia ja toisistaan suurestikin eroavia teatterin ja musiikin tyylejä, että sanomalla tekevän musiikkiteatteria ei vielä kerro kovin paljon. MOT Kielitoimiston sanakirja 1.0 ja WSOY:n Facta-tietopalvelun määritelmät musiikkiteatterista ovat: ooppera, baletti, musikaali tai muu teatterin laji, jossa musiikilla on keskeinen asema (Heiskanen. 2008, 2.) Nykypäivänä musiikkiteatterin uusia muotoja ja tekotapoja sekä etsitään, että syntyy jatkuvasti uusia. Yleisesti musiikkiteatterilla tarkoitetaan mitä tahansa näytelmämuotoa, johon olennaisena osana kuuluvat vokaali- ja instrumentaalimusiikki (Blumenfeld 2010, 229 Alitalon 2017, 10 mukaan).

3.2.1 Musikaali

Musikaali on operetista, revyyistä, vaudevillistä, music hall-perinteestä ynnä muista vastaavista musiikin muodoista Yhdysvalloissa kehittynyt musiikinäytelmän laji, jossa musiikki, laulut, tanssit ja puherepliikit punoutuvat juonelliseksi kokonaisuudeksi (Virtamo

1997, 272–273). Musikaali saattaa olla osin puhuttu tai täysin läpisävelletty. Kenrickin mukaan (2008, 14) musikaalin ensisijainen tehtävä on muusikin kautta kertoa tarinaa, joka herättää yleisössään tiedollista ja tunteellista vastareaktiota. Kaupallisen muotonsa vuoksi musikaali on vuosisatojen ajan muotoutunut yleisönsä mieltymysten mukaiseksi. Musikaalit koostuvat tietyistä elementeistä: musiikki ja sanat (laulut), käsikirjoitus (yhdistävä tarina/ juoni), koreografia (tanssi), näyttämöllisyys (näyttämöllinen liike/toiminta) ja tuotanto (puvustus, lavastus ja esitystekniikka). (Kenrick, 2008, 14-15.)

4 HARJOITUSKAUSI

4.1 Alku

Se oli syyskuun 2016 ensimmäisiä päiviä, olin juuri tullut Tampereen Koskikeskuksesta ulos ja availin pyörän lukkoa, kun puhelin soi. Jemina Sillanpää soittaa. ”Haloo. Joo. Kerro. Okei. Karavaani. Kyllä. Todellakin. Siis, ihanaa!” Siitä se lähti. Muistan, miten syyskuinen iltapäiväaurinko paistoi ja en voinut olla hymyilemättä, kun talutin pyörääni Hämeenkadun ihmisvilinän seassa. Talutin, koska normaali levottomuus ja hoppu olivat hetkellisesti vaihtuneet lempeään, ihmettelevään läsnäoloon. Olin juuri saanut kutsun liittyä isoon työryhmään, joka tekisi yhteisöllisen musiikkiteatteriesityksen Kansallisteatteriin. Jeminan puhelimesta antamasta informaatiosta huolimatta kaikki oli vielä epäselvää, mutta tiesin, että jotain hyvää ja jollain tavalla oikeaa oli tulossa. Yksi suurimmista haaveistani oli ollut jo kauan päästä esiintymään Kansallisteatterin suurelle näyttämölle. Ja niin, äkkiarvaamatta, sain kuulla sen tapahtuvan 6. toukokuuta 2017. Mahan pohjassa kutitteli kivasti. Uusi matka oli alkamassa.

4.2 Harjoituskauden rakenne ja toteutuminen

Sillanpää (2018) sanoo aloittaneensa Karavaanin matkan Selina Sillanpään kanssa hiljalleen jo vuonna 2014. Koululaisten ryhmä aloitti kokoontumisen puolitoista vuotta ennen esityksiä, joulukuussa 2015, mutta useat ryhmät myös vasta vuoden 2016 puolella. Omalta osaltani Karavaanin harjoitukset alkoivat syyskuussa 2016.

Karavaanin esiintyjät voi hahmotuksen vuoksi jakaa ryhmiin, joissa he harjoituskauden alussa kokoontuivat. Näitä olivat koululaisten ryhmä (n. 13-16 vuotiaista helsinkiläisiä nuorista koostuva ryhmä), taideopiskelijoiden ja nuorten aikuisten ryhmä (n. 23-40 vuotiaista eri puolella Suomea asuvista taideopiskelijoista, vahvan harrastuspohjan tai koulutuksen omaavista koostuva ryhmä), aikuisten lausujien ryhmä, seniorikuoro ja Sibelius-Akatemian kansanmusiikin maisteriopiskelijoista koostuva ryhmä, joka toimi esityksen house-bändinä. Lisäksi esityksessä oli taiteen eri ammattilaisista koostuva ydinporukka, lapsiryhmä eurooppalaisesta koulusta, romaninaisten kuoro sekä yksittäisiä henkilöitä eri tahoilta. Karavaanissa harjoitukset aloitettiin näissä eri ryhmissä käytännön toimivuuden vuoksi, vaikkakin ryhmiä tuotiin prosessin aikana koko ajan yhteen ja ryhmien yhteen

sulauttaminen oli myös päämäärä. Eri ryhmien työpajat olivat aina auki kaikille työryhmän jäsenille - kuka vain sai tulla vierailemaan ja katsomaan. Prosessissa pyrittiin jättämään henkilöiden jaottelu ja tietyssä mielessä unohtamaan ikä - kaikki olivat esiintyjinä tasa-arvoisessa asemassa.

Varsinainen oma ryhmäni oli taideopiskelijoiden ja nuorten aikuisten ryhmä. Ryhmään kuului esimerkiksi opiskelijoita Tampereen, Joensuun ja Helsingin ammattikorkeakouluista, Suomesta turvapaikan saaneita maahanmuuttajia sekä muita alalla toimivia henkilöitä ja harrastajia. Osa ryhmien jäsenistä toimi enimmäkseen aluksi vain omassa ryhmässään, mutta esimerkiksi minä ja Veera liikuimme oman ryhmämme ulkopuolella toisinaan koululaisten ryhmässä sekä osallistuimme Sibeliuksen Akatemian ryhmän harjoituksiin.

4.2.1 Syksy

Harjoitukset tapahtuivat Kansallisteatterin tiloissa ja Musiikkitalolla. Harjoituskausi jakautuu mielessäni syksyyn 2016 ja kevääseen 2017. Syksyllä harjoitukset olivat melko säännöllisiä ja silloin keskiössä oli ryhmäytyminen, Karavaanin teemojen tutkiminen ja materiaalin luominen.

Sibeliuksen Akatemian kansanmusiikin osastolla toimi Karavaani-kurssikokonaisuus, joka keskittyi Karavaanin teemoihin, taiteen yhteiskunnalliseen rooliin, teatterimusikkouteen sekä samalla Karavaanin musiikillisen materiaalin työstämiseen ja sovittamiseen. Minä ja Veera osallistuimme syksyllä osaan ryhmän harjoituksista. Ne olivat yleensä maanantaiamuksin Musiikkitalolla. Harjoitukset koostuivat opetuksen ohella saatujen kotitehtävien purkamisesta, ideoinnista sekä useista improvisaation keinoin toteutetuista äänituotoksista, joiden idea oli musiikillisen sisällön luominen teokseen. Minulle oli todella inspiroivaa päästä työskentelemään kansanmusiikkien kanssa. Heillä jokaisella oli vahva ja monipuolinen osaaminen, sekä ennakkoluuloton tarttuminen tehtävään kuin tehtävään muusikkona. Vaikka minulla on pitkä tausta huilunsoiton saralta ja opiskelen ammattikorkeakoulussa pääaineenani laulu, tuntui oma muusikkouteni erilaiselta verrattuna heihin. Oma muusikkouteni tuntuu viime vuosina kasvaneen yhteen enemmän tai vähemmän näyttelijyyteen tai muunlaiseen esiintyjyyteen. Nämä tunnukset haastoivat minua hyvällä tavalla miettimään rooliani ”ihan vaan” muusikkona. Koenko olevani näyttelijä enemmän kuin muusikko? Millainen muusikko haluan olla? Millaista osaamista minulta jo löytyy? Vaikka totuttu kaava on päässyt opiskeluaikani kivasti jo rikkoutumaan,

koen silti klassisen taustani vaikuttavan vahvasti tekemisessäni edelleen. Koin ajoittain improvisointitilanteisiin heittäytymisen sekä oman materiaalin tuottamisen haastavana ja löysin niistä myös osa-alueita, joilla haluan kehittyä. Sibelius-Akatemian ryhmä vieraili syksyllä hoitolaitoksessa, mutta me emme pitkän välimatkan vuoksi näille vierailuille Veeran kanssa ehtineet. Osallistuimme kuitenkin hoitolaitostyöskentelyyn liittyvään työpajaan, joka pidettiin syksyllä osana harjoituksia.

Lauantaisin oma ryhmämme, taideopiskelijoiden ja nuorten aikuisten ryhmä, kokoontui Kansallisteatterin tiloissa. Harjoitukset sisälsivät usein Karavaanin teemoihin ja kysymyksiin liittyvää keskustelua ja niiden tutkimista. Pureuduimme syvälle esimerkiksi teemaan koti. Yleensä saimme joka kerralta myös kotitehtäviä, joita sitten purettiin seuraavissa harjoituksissa. Syksyllä ryhmäydyimme ja teimme monenlaisia esimerkiksi improvisoinnin keinoin toteutettuja harjoituksia. Prosessin aikana omasta ryhmästä muodostui tärkeä. Työskentely oli hyvin lämminhenkistä ja ajatuksia herättävää ja harjoituksissa mentiin harjoitteiden myötä toisinaan hyvin henkilökohtaisellekin tasolle. Ryhmässä oli hienoa se, että se koostui hyvin eritaustaisista ihmisistä, joilla jokaisella oli jokin oma vahvuutensa. Koen Karavaanin kaiken kaikkiaan jostain normaalista ja totutusta poikkeavana, projektina, joka irrotti meidät kaikki omasta tutusta arjestamme hetkeksi avaamaan itsemme uusille kohtaamisille. Projektin luonne oli myös jokaisessa ryhmässä se, että kuka vain sai tuoda ja esittää omaa tuottamaansa materiaalia harjoituksissa - ja se oli myös suotavaa.

4.2.2 Työpajat

Tavallisten harjoitusten lomassa eri alan ammattilaiset pitivät Karavaanin sisällä työpajoja. Ensimmäinen työpaja, johon osallistuin, oli räppäri Tommy Lindgrenin vetämä räppityöpaja. Työpajassa esitimme omia kirjoittamiamme räppitekstejä, sekä työstimme koko ryhmän kesken muun muassa suurta räppibattlea, joka ei tosin päätynyt lopulliseen esitykseen.

Lokakuussa dramaturgi Taija Helminen piti Sibelius-Akatemian ryhmälle hoitolaitostyöpajan, jossa hän luennoi yhteisöteatterista ja dramaturgian perusteista sekä kertoi omista kokemuksistaan niiden parissa. Helminen on ollut mukana Kansallisteatterin kiertuenäyttämön kolmiosaisessa Vastaanotto-projektissa ja on tehnyt yhteisöteatteriprojekteja muun muassa vieroituskoukussa, vastaanottokoukussa ja vanhainkodissa. Oli

todella inspiroivaa ja opettavaista päästä kuulemaan hänen käytännön kokemuksiin. Koin työpajan henkilökohtaisella tasolla erittäin hyödylliseksi, sillä yhteisöteatteri ja sen erilaiset tavat tehdä olivat minulle melko tuntemattomia etukäteen. Sain muodostettua aiheesta selkeän kokonaiskuvan sekä sen lisäksi työkaluja ja vinkkejä mahdolliseen omaan tulevaan vierailuun esimerkiksi hoitolaitoksessa taiteilijan asemassa. Työpajassa teimme myös muutamia dramaturgian harjoitteita.

Marraskuussa sirkustaiteilija Inga Björn piti nuorten aikuisten ryhmälle sirkustyöpajan, jossa teimme erilaisia liikeharjoitteita. Työstimme tässä työpajassa paljon suhdettamme liikkeeseen sekä yksilönä että ryhmänä. Työskentelimme paljon hyppynarun kanssa ja yksi työpajan tärkeistä päämääristä olikin työstää esitykseen tulevaa hyppynaru-kohtausta, jossa suuri joukko nuoria hyppii yhtä aikaa hyppynarun sisällä.

Jeminan lisäksi teoksen toinen koreografi, tanssija ja koreografi Milla Koistinen piti harjoituskauden eri vaiheissa meille tanssityöpajoja ja osallistui opettajan asemassa myös tavallisiin harjoituksiin. Ensimmäisen kerran osallistuin hänen työpajaansa marraskuussa, jolloin oli Sibelius-Akatemian ryhmälle suunnattu usean päivän mittainen liikkeeseen keskittyvä työpajajakso. Tässä työpajassa tutustuimme Karavaanin liikelaatuun, joka oli jotain aivan muuta kuin perinteistä tanssikoreografian tekemistä. Karavaania varten kenenkään ei tarvinnut olla tanssija tai varta vasten omata liikunnallista taustaa. Teoksessa käytetty liike oli orgaanista, jokaisesta yksilöstä lähtevää luontaista liikettä, joka ei perustunut tiettyihin askelsarjoihin tai tekniikkaan, vaan enemmänkin tiettyyn yhtenäiseen muotoon. Koreografisesti Karavaanissa oli kyse suurten massojen liikuttelusta ja yhtenäisestä liikkeestä, jonka tuli kokonaisuutena toimia ja näyttää sulavalta.

Koistisen tanssityöpajassa teimme myös paljon liikeharjoitteita liittyen Karavaanin teemoihin. Teimme harjoitteita, joissa keskiössä oli liikkeen muodostaminen ryhmänä, yhdessä liikkuminen ja toisten kuuntelu, herkistyminen yhdessä tekemiselle. Yksi keskeinen harjoite, jota myös muissa ryhmissä tavallisten harjoitusten lomassakin työstimme, oli kohtaamisharjoitus, jossa keskeisessä osassa oli toisen rehellinen kohtaaminen ja jossa yksinkertaisesti kohtasimme toisiamme, katsoimme toisiamme silmiin. Tämä herätti minut miettimään myös arkielämäni kohtaamisia ja pohtimaan toisinaan esiintyvää kohtaamisen vaikeutta: kuinka usein uskallan olla läsnä, oikeasti kohdata ja katsoa silmiin? Mitä manereita minussa nousee esille, joiden avulla koitan kohtaamista paeta ja miksi toisi-

naan pakenen? Miksi kohtaaminen on joskus vaikeaa? Millan työpajoja oli myös keväämmällä, jolloin työstimme tanssisooloja, joissa Milla havainnoi jokaisen henkilökohtaisesta liikkumisesta kullekin ominaisia piirteitä, joiden kautta sooloja työstettiin pidemmälle. Yksi suuri liikkeellinen osuus, joka vaati myös useat harjoitukset, oli loppukohtausta. Sitä varten kokoonnuimme harjoittelemaan muutamia kertoja yhdessä koko suurella ryhmällä. Vaikkeivat koreografiset osuudet olleetkaan sinällään vaikeita, niistä haastavia teki suuren massan liike, joka piti saada sulautumaan yhteen. Tässä jokaiselta esiintyjältä vaadittiin kärsivällisyyttä ja tarkkaa kuuntelemista.

4.2.3 Kevät

Kevään harjoituksissa alettiin ajatuksellisesti mennä jo kohti esitystä. Keväällä hypäsimme Veeran kanssa pois Sibelius-Akatemiaalaisten ryhmästä ja keskityimme enemmän lavaesiintyjyyteen, jolloin muusikkona toimiminen jäi taka-alalle. Olimme mukana niin monessa kohtauksessa esiintyjänä, että lopulta esityksessä emme olleet house-bändissä mukana lainkaan. Keväällä ryhmiä alettiin sulauttaa enemmän yhteen, yksittäisiin kohtauksiin pureuduttiin syvemmälle ja niitä alettiin työstää päämäärätietoisemmin kohti lopullista muotoaan. Kohtauksia haettiin ja kokeiltiin edelleen paljon, mutta pikkuhiljaa asioita alettiin myös lyödä lukkoon. Pelkästään oman ryhmän harjoitukset alkoivat olla harvinaisempia, sillä esityksen lopullista muotoa haettaessa ryhmien oli työskenneltävä myös yhdessä. Lopullisessa esityksessä jokaisella ryhmällä oli oma soolonsa, mutta suurin osa toiminnasta tapahtui ryhmien sulautuen toisiinsa, yhdessä isona massana. Keväeseen sisältyi muutama intensiiviviikko, helmikuussa, huhtikuussa pääsiäisenä sekä toukokuussa esitysviikolla. Näinä intensiiviviikkoina oli tärkeää se, että pääsimme tekemään harjoituksia harjoitustiloista Kansallisteatterin suurelle näyttämölle. Esiintyjäryhmälle oli tärkeää hyvissä ajoin päästä hahmottamaan lopullisen tilan suuruus ja suhteuttamaan tekemistään tilaan kokoon. Keväällä harjoituksia alettiin pitää myös yhdessä bändin kanssa.

4.3 Esiintyjänä Karavaanissa

Karavaanissa esiintyjänä oleminen poikkesi tavallisesta esiintyjän roolista, johon olen aiemmissa produktioissa tottunut. Esitys kun ei sinällään ollut näytelmä, vaan performatiivinen, eri taiteenlajeista koostuva taiteellinen kokonaisuus. Vaikka esityksessä oli selvä dramaturginen ja lineaarinenkin rakenne, se koostui lopulta yksittäisistä kohtauksista, erilaisista palasista, jotka oli nivottu yhteen ja jotka saattoivat olla luonteeltaan hetkittäin

hyvinkin absurdeja. Karavaanissa jokaisella tekijällä oli tärkeä rooli kokonaisuuden kannalta, mutta varsinaisia rooleja siinä ei ollut - ja samalla toisaalta taas oli. Rooleja ei niinkään etukäteen määritelty, vaan prosessin aikana jokaiselle esiintyjälle hiljalleen selkeni ja muodostui kuva omasta roolistaan osana kokonaisuutta. Karavaanissa emme tehneet varsinaista roolityötä, roolianalyysia, nimenneet omaa henkilöihahmoamme tai tietoisesti rakentaneet roolia, vaan olimme lavalla enemmänkin omina itsenämme, tosin samalla esiintyjän olemuksessa. Olemisessa tärkeää oli nimenomaan esiintyvyys, ehkä hieman korotettu oleminen, läsnäolo, tietynlainen esiintyjän säteily. Roolimme määrittivät osaltaan ikämme ja se, mihin ryhmään kuuluimme- koululaisiin, nuoriin taideopiskelijoihin, aikuisiin lausujiin... Olimme suuren massan lisäksi osa tätä pienempää ryhmäämme ja se antoi viitekehysten olemuksellemme esiintyjänä. Jokainen nousi hetkittäin kuitenkin omilla piirteillään esiin myös yksilönä. Esimerkiksi minä räppäsin ja soitin huilua ja ne olivat esiintyjäpersoonani ominaispiirteitä.

Selkeät ja joukosta nousevat roolit olivat muutamalla ammattilaisella, joilla oli suurempia soolo-osiota kokonaisuuden keskellä, kuten Inga Björnillä, joka esitti kotihoitajaa ja Tuomas Mattilalla, joka esitti vanhusta. Heillä oli yhteinen kohtaaminen, jossa Tuomas kertoi satavuotiaan Suomen monologin ja Inga teki hoitajan monologin käyttämällä samalla ilmaisun keinona ilma-akrobatiaa. Lisäksi Mirjami Heikkisellä oli useita soolopätkiä, jotka toivat esiin teoksen tekstejä mieleenpainuvan nerokkaasti. Sekään ei selkeästi ollut ”perinteistä näyttelijäntyötä”, vaan enemmänkin lausuntaa ja esiintymistä, joka sisälsi absurdiakin leikkelyä rytmeillä, liikkeellä ja musiikilla.

4.4 Devising – prosessi

Kuvaan hiukan devising-prosessin luonnetta ja sen rakentumista Karavaanissa käyttäen tukena kirjailija, esitysdramaturgi, ohjaaja ja teatteriopettaja Siri Kolun artikkelia ”Devising, minä ja John Cage” (2012). Artikkelissaan Kolu käyttää devising-menetelmän avaamiseksi John Cagen kymmentä neuvoa opettajalle ja oppilaille.

4.4.1 Lähteminen, luottaminen

Kolun mukaan (2012, 169) devising prosessi voi käynnistyä mistä tahansa ja mikä tahansa materiaali on mahdollinen, kun se herättää kiinnostusta ja siihen ei liity valmiita

vastauksia. Karavaanissa koko työryhmältä vaadittiin luottamusta prosessiin ja sekä ohjaajaan että hänen visioonsa, sillä lähdimme materiaalin suhteen liikkeelle aika lailla tyhjästä. Devising-prosessin luonne on myös se, ettei kaikki ole heti selvää tai valmiiksi selitettyä. Luottamus on siis erittäin tärkeä ja koko prosessia kantava voimavara. Vaikka, ja oikeastaan ehkä juuri sen takia, että Karavaanin työstäminen oli pitkä prosessi, sen teemat aukesivat minulle pala palalta harjoituskauden myötä. Tyyllilajina tällaisen teoksen tekeminen on todella erilaista kuin perinteisen näytelmän valmistaminen.

4.4.2 Oppimisen aspekti

Yhteisötoiminnallinen teatterin tekeminen tulee kaikesta tuntemastani teatterityöstä lähimmäs oppimistilannetta. Opin kaikilta. Opin työryhmältä. Opin itseltäni. Ei ole mahdollisuutta suojautua aiempien onnistumisten tuottamiin poseerauksiin. Minua ei suojaa mikään siitä, mitä opin aiemmista tuotantoprosesseistani (Kolu 2012, 170). Karavaanissa koin tämän pitävän paikkaansa täysin. Jokainen esiintyjä, huolimatta siitä olitko teatteria harrastava yläkoululainen tai ammatissa toimiva konkari, oli jollain tapaa samalla viivalla, jolloin perinteiset asetelmien rajat murtuivat. Toki työpajoissa ammattilaiset ohjasivat, mutta joskus he olivat myös itse oppijan asemassa. Karavaanin ohjaaja Jemina Siljanpää kuvaakin (Kansallisteatteri 2017 a) prosessia omalla kohdallaan näin: ”Karavaanissa olen vaihtanut rooliani ohjaajan, tuottajan, pedagogin, dramaturgin, kirjoittajan ja säveltäjän välillä sekä osallistunut välillä toisten ammattilaisten intensiivisiin työpajoihin yhtenä oppijoista. Nyt tässä vaiheessa – neljä viikkoa ennen ensi-iltaa – ovat kaikki roolini läsnä samanaikaisesti”.

Kolu sanoo artikkelissaan (2012, 171), että olennaista devising-prosessissa on suostuminen. Karavaanissa koin, että isoon joukkoon saattaa mahtua eriäviäkin mielipiteitä, mutta lopulta kaikkien tehtävä on palvella lopullista päämäärää, suostua prosessin vietäväksi. Toisinaan on päästettävä irti omasta rakkaasta visioistaan ja kuunneltava myös toisia, annettava toisten opettaa itseään. Kolu sanoo (2012, 171) devising-teatterin tekevän rohkeaksi, koska se riisuu kaiken. On pakko uskaltaa: uskaltaa antautua opetettavaksi, mutta uskaltaa myös opettaa, viedä, kun on sen aika. Yksi syksyn työpajojen kotitehtävistämme olikin miettiä jokin osaamamme asia, jonka voisimme toisille ryhmässä opettaa. Yksi tällainen esitykseen päätynyt asia oli numeroiden laskeminen arabian kielellä. Tämä kuvaa hyvin mielestäni myös Karavaanin luonnetta produktiona: kaikki me olimme myös oppimassa toisiltamme; sekä antamassa että vastaanottamassa jotain.

4.4.3 Materiaali, sen tuottaminen ja tyhjentäminen

Välillä eteneminen on tyhjentämistä. Olen ollut harjoitustilanteessa, jossa löydetty kohtaaminen mitätöi kahden viikon aiemman työn, siitä tuli täysi nolla, uusi pohjatasanne, josta työn oli vasta tarkoitus alkaa. Se, että työryhmä tuli tämän tiedon tasalle, oli omanlaisensa surutyö. Opimme toisiltamme, mutta ankarinta työ on silloin, kun materiaali, jota luomme, alkaa opettaa meitä. (Kolu 2012, 172.)

Teatteripuheessa käytetty sanonta ”kill your darlings” oli Karavaanissa välillä riipaisevan totta, koska luodusta materiaalista lopulliseen esitykseen päätyi vain murto-osa. Harjoitusprosessin aikana syntyi monia hienoja kohtauksia ja lauluja, joita osaa ehdimme työstää melko pitkällekin, mutta jotka kuitenkin putosivat kokonaisuuden hahmottuessa joukkoon sopimattomina pois. Kun itse esiintyjän asemassa ei ollut dramaturgisesti vastuusta mistään eikä vielä myöskään hahmottanut esityksen kokonaisuutta, saattoi yllättävän helposti takertua emotionaalisesti kiinni työstettyihin materiaaleihin. Oli kuitenkin suostuttava kulkemaan yhteistä matkaa ja uskon, että jokainen kokeilu ja myös poisjäänyt kohtaaminen tai materiaalin palanen saattoi olla tärkeäkin suunnannäyttäjä lopullisen, toimivan kokonaisuuden aikaansaamiseksi. Kaikki mitä teimme, oli lopulta tärkeä osa prosessia ja yleisön näkemä esitys siis vain ”jäävuoren huippu”. Kolu sanookin (2012, 169), että yhteisötoiminallinen tekeminen opettaa hallinnasta ja irti päästämisestä paljon: pitää luopua siitä, mitä haluaisi esityksen olevan, jotta se voisi muotoutua siksi, mitä kaikkea siitä voitulla. Tämä oli tärkeä, hieman karvassävytteinen oppi, johon en ole aiemmissa tekemisissäni esityksissä tällä tavalla törmännyt. Valmiiksi kirjoitetuissa näytelmissä saatetaan toki tehdä muutoksia, mutta esityksen muoto ja sen sisältämä materiaali on jo prosessin alkussa alusta loppuun suhteellisen selvä. Tekemisen luonne oli siis aivan erilainen.

Materiaalilta ei myöskään opi, jos ei ole aikaa. On oltava aikaa leikkiä rakenteilla ja purkaa jo kiveen hakattuja varmuuksia siitä, miten tämä esitys tulee menemään (Kolu 2012, 172). Juuri tästä syystä uskon Karavaanin olleen ajallisesti useampaan vuoteen ulottuva projekti. Materiaalin tutkiskelu ja työstäminen sekä esityksen kypsyminen lopulliseen muotoonsa vaativat aikaa. Myös toimivan yhteistyön saavuttaakseen sekä materiaalia synnyttääkseen työryhmä vaati aikaa ryhmäytymiselle. Kaiken prosessin aikana syntyneen materiaalin ei ollutkaan tarkoitus päätyä lopulliseen esitykseen. Suuri materiaalin määrä mahdollisti sen, että Sillanpää sekä myös koko muu työryhmä saattoi tehdä samalla

tutkimusta siitä, mistä tämä suuri ihmisjoukko haluaa puhua. Näin Sillanpää sai dramaturgin asemassa rauhassa inspiroitua materiaalista ja dramatisoida sekä kirjoittaa työryhmälle käsikirjoitusta liittyen juuri prosessin aikana esille nousseisiin teemoihin.

Jokainen ihminen on myös erilainen ja tuottaa materiaalia eri tavalla. Sillanpää (2018) sanookin, että esimerkiksi yhden nuoren esiintyjän teksti syntyi sen tuloksena, että he olivat ensin työstäneet erilaisia harjoitteita puolentoista vuoden ajan. Pitkälliseen prosessiin liittyvät erilaiset tehtävät ja harjoitteet voi siis myös nähdä lämmittelynä ja tietynlaisena valmistajina johonkin tulevaan materiaalin luomiseen. Sillanpään johdosta Karavaanin tekotapa myös tavallaan soti kiireen kulttuuria vastaan, jossa ajatellaan, että materiaalin pitäisi olla heti riittävän hyvää ja valmista.

Kolu (2012, 174) sanoo Cagen säännön ”Follow the leader. Nothing is a mistake. There is no win and no fail. There is only make” puhuvan työnteosta huonommuuden tunteen läpi: virheistä ja vahingoista, joista voi tulla aarteita, joiden ympärille koko esitys koostuu. Hän sanoo myös, että materiaalia tulee tuottaa, jotta työryhmällä on materiaalimassaa, jonka kautta näkee, mikä on olennaista ja mikä ei - prosessin alussa kamppaillaan alijäämän, prosessin lopussa ylijäämän kanssa (Kolu 2012, 174). Myös Karavaanissa jossain vaiheessa harjoitusprosessia tuntui, että materiaalia ei tullut tarpeeksi, mutta loppua kohti sitä oli jo liikaakin.

Koin hetkittäin haastavia tunteita liittyen materiaalin tuottamiseen ja luulen sen johtuneen muun muassa siitä, etten ollut varma, mitä tarkalleen ottaen pitäisi tuottaa – teemat olivat laajoja ja mahdollisuuksia oli lukemattomia. Ja mitä jos näkisin paljon vaivaa ja luomani asia ei päätyisikään koko teokseen ja kaikki vaivannäkö olisi näin ollen turhaa? Asiahan ei ollut näin mustavalkoinen. Mikään luominen tuskin olisi ollut turhaa. Esitykseen päätyttömät materiaalitahan voisivat mennä materiaalien ja luomusten arkistoon, ravitakseen kenties jollain tiedostamattomallakin tavalla jotain myöhemmin syntyvää materiaalia, ehkä innoittaakseen tekemään jotain samankaltaista tai toimiakseen materiaalina jollekin tulevalle - nähdäkseen ehkä joskus päivänvalon omassa tai jossain toisessa muodossa. Kuka tietää! Kun prosessi on kesken, on mahdotontakaan vielä tietää.

Materiaalin tuottaminen tuotti painiskelua myös epäonnistumisen ja huonommuuden tunteen kanssa. Uskon, että karkeasti sanottuna klassisen musiikin ympärillä vallitseva toimintakulttuuri ja sen tiedostamaton omaksuminen omakseen on tehnyt oman materiaalin

luomisesta ja omien luomusten esittämisestä haastavaa. Tällä tarkoitan omalla kohdallani kehittyneitä tietynlaista täsmällisyyttä, ehkä virheiden pelkoakin ja tottumusta soittaa suoraan nuotista. Myös yksinkertaisesti se seikka, etten ollut aiemmin tehnyt omaa materiaalia mitään tiettyä päämäärää varten, saati sitten esittänyt sitä, tuotti epävarmuutta. Kolu (2012, 174) sanoo, että devising-prosessissa epäonnistumisen ja huonouden tunteiden riisumisesta tulee lopulta samanlainen rituaali kuin lämmittelystä: on oltava valmis tuottamaan, hämmästyttämään, syttymään ja havaitsemaan.

4.4.4 Roolien jakautuminen

Kolu (2012, 173) suosittelee devising-prosessissa työroolien selkeää sopimista etukäteen. ”Jokaisessa prosessissa kyllä heittäydyn ja luon, mutta heittäytymistäni helpottaa, että tiedän, kuka kantaa kokonaisuudesta vastuun. Se tarkoittaa: kuka päättää, milloin teos on ensi-iltavalmis? Kuka määrittää, mikä on olennaista ja mikä ei?” Tässä suhteessa Karavaanissa roolijako oli erittäin selvä. Vaikka luottamukseni Jeminaan oli suuri, en voi silti kieltää sitä, etteikö mieleni joinain väsyneinä hetkinä olisi luonut huolen ja epäilyksen sävyttämiä ajatuksia esityksen valmistumiseen ja sen lopulliseen muotoon liittyen tai ettenkö olisi havainnut samaa myös joissain kanssaesiintyjissäni. Toki se on esitysprosessin luonne, aivan normaali asia ja prosessissa kuin prosessissa kysytään epävarmuuden ja keskeneräisyyden sietämistä. Lopulta tämä selvä roolijako nimenomaan juurikin helpotti heittäytymistämme, sillä tosiasia oli se, että meidän tehtävämme oli keskittyä meille annettuun tehtävään eli materiaalin luomiseen, heittäytymiseen ja työpajoihin osallistumiseen. Karavaanissa jokainen esiintyjä saattoi toimia myös omalla tavallaan teoksen käsikirjoittajana luodessaan siihen materiaalia. Lopullisesta muodosta päätti kuitenkin Jemina ja hän oli suurin vastuunkantaja; se, jonka sanaa viimeisenä kuunneltiin.

4.4.5 Työmoraali ja -ilo

Työryhmäkuria on työstää materiaalia senkin jälkeen, kun sen ensikohtaamisen kimallus on alkanut himmentyä. Ryhmän kuri on sitoutumista materiaaliin epävarmuudenkin läpi. Kuri haastaa jokaisen työryhmäläisen itsekurin. (Kolu 2012, 173-174.) Kuri ja kärsivällisyyttä tässäkin projektissa vaadittiin. Kuten olen jo monta kertaa todennut, Karavaani oli luonteeltaan hyvin erilainen projekti - kyse ei ollut ”perinteisistä” kohtauksista, vaan suuri osa kohtauksista oli isoja joukkokohtauksia, joissa oli kyse suuresta kokonaisuudesta. Kysyttiin nöyryyttä ja uskoa. Joskus minulla oli tunne, etten ole varma, mitä olen

tekemässä ja tuntui siltä, ettei kukaan muukaan ollut. Mutta niinä hetkinä luotin Jeminan visioon ja sen toimivuuteen. Kolu kuvaileekin devising-menetelmän (2012, 174) olevan liikkumista tarkan harjoituskurin ja sokean luottamisen välillä.

Kolu (2012, 177) kuvaa työn ilon olevan loppujen lopuksi tärkeimpiä elementtejä koko työn tekemisessä. Ilo työn äärellä on äärimmäisen tärkeää - ”ettei ilahtumattomuuteen olisi koskaan syytä”. Ja lopulta esityksen ollessa valmis, kun on onnistunut luomaan jotain todellista, kun kesyttämätön todellisuuden voimaa tulvii esityksen yli, voi olla iloinen siitä, että on luonut esityksen tyhjästä. Sillä mikään ei ole lumovoimaisempaa kuin todellisuus. (Kolu 2012, 178.)

5 MUODOSTA VALMIIKSI KOKONAISUUDEKSI

Seuraavaksi avaan lopullisen, valmiin Karavaani-esityksen rakennetta ja kohtauksia omasta näkökulmastani käsin. Kohtauspohdinnat ovat pääosin omaan kokemukseen perustuvaa pohdintaa esiintyjän perspektiivistä, eivät siis absoluuttinen totuus lopullisen esityksen rakenteesta, teemoista tai kohtausten merkityksistä. Avaan vain joitakin asioita, sillä kaikkea on mahdotonta kirjoittaa auki. Puhun esiintyjistä heidän etunimillään. Tarkemmat esiintyjä -ja tekijätiedot löytyvät opinnäytetyön liitteenä olevasta käsiohjelmasta (liite 2). Rakenne perustuu Sillanpään (2017 b) koostamaan esitysrakenteeseen.

5.1 Rakenne

1.A Esitys alkoi jo ennen kuin yleisö saapui tilaan, esiripunkin ollessa vielä suljettuna. Osa esiintyjistä levittäytyi pitkin Kansallisteatterin suuren näyttämön tilaa: katsomoon, lavan reunoille ja parvelle jokainen soittaen, laulaen tai lausuen jotakin, ottaen kontaktia toisiinsa ja sitten sisään saapuvaan ihmisjoukkoon. Tällä luotiin saliin tulevalle yleisölle vastaanottava ja lämmin tunnelma ja yksi esityksen tärkeistä teemoista, kohtaaminen, tuotiin esille. Äänimaisemallisen kaaoksen välttämiseksi oli sovittu tietty järjestys, jossa ”katumuusikot” alkoivat soittaa. Minä ja toinen muusikko, Satu, aloitimme esityksen soittamalla huilua salin toisella parvella. Soittamamme materiaali oli improvisoitua, mutta olimme sopineet tietyn sävellajin, jotta soittomme säilyisi harmoniassa. Osa nuorista soitti pienen palan omia säveltämiään kappaleita, jotkut lausuivat runoa. Tässä kohtaa yleisö saattoi kuulla muun muassa otteita kappaleista *Jar of Happiness*, *Minha luz* ja *Synnyin eilen*. Aluksi pienet esitysnumerot kimpoilivat etukäteen sovitussa järjestyksessä vuorotellen salin puolelta toiselle, mutta pala palalta katusoittajien kuoroon liittyi enemmän ääniä ja soittajia, jolloin äänimaisema kasvoi kasvamistaan. Samaan aikaan sirkustaiteilija Inga laskeutui toisen parven ja lavan takaosan välille viritettyä köyttä pitkin köysiakrobatian keinoin parvelta suurelle näyttämölle yleisön yli ottaen heihin iloisesti kontaktia. Kun Ingan osio oli loppunut ja yleisö oli valmiina paikoillaan, salissa vallitsevan äänimaiseman rikkoi laulava romaninaisten kuoro, joka asteli näyttämölle laulamaan *Kiitoslaulun elämälle*. Lauluun yhtyi lopulta mukaan koko suuri katusoittokuoro omilla instrumenteillaan ja äänimaisemallinen huipennus olikin laulun viimeinen säkeistö, jolloin tempo oli kiihtynyt huippuunsa ja yhteismusisointi oli riehakkaimmillaan.

Karavaani 2017: Esityksen alku. Köydellä sirkustaiteilija Inga Björn. Kuva: Aija Sillanpää.

1.B. Tämän jälkeen esitys varsinaisesti alkoi. Valotilanne muuttui yleisövalon sammuesssa ja katusoittajat lähtivät pois näyttämökuvasta. Yleisön joukosta puhuen lavalle nousivat Jarmo ja Mirjami Heikkinen tapailen *Tulkaa kotiin*-runoa, jonka mielestäni kulmineitui esityksen päätekstiksi. Näin tämän kohtauksen ikään kuin introna, Karavaani-teeman esittelynä, jossa runon palasia esiteltiin katsojille ensimmäistä kertaa.

2. KULTAKUTRI JA KARHUT. Sali meni pimeäksi. Näyttämön etutylliin heijastettiin video, jolla 11-vuotias Essi kertoi viittoen tarinan Kultakutrista ja karhuista. Video oli täysin äänetön, mutta kertomus oli tekstitetty. Kultakutri ja karhu -tarinan symboliikka heijasteli Karavaanin koti, muukalainen ja kohtaaminen -teemoja. Lopetettuaan tarinan Essi jäi katsomaan ovele, josta seuraavat esiintyjät tulivat sisään.

3. LAPSET. Näyttämön etutyllin kankaalle heijastettiin kuva Järnefeltin teoksesta ”Raa-tajat”. Huomioliiveihin pukeutunut monikielinen lasten joukko saapui lavalle jonomuodostelmassa, iloista ääntä pitäen. Lapsuus-kohtauksessa taustalla soi musiikki ja lapsilla oli etukäteen harjoiteltu leikkikoreografia köyden kanssa, josta kiinni pitäen he lavalle saapuivat. Esityksessä edettiin ihmiselämässä lineaarisesti eteenpäin ja tämä kohtaus kuvasi ensimmäisenä lapsuutta.

4. LAPSET JA AIKUISET. Valoilla paljastettiin, että Raatajat-kuvan takana seisoi aikuisia jähmettyneinä. Lapset menivät ihmettelemään kuvan takana paikallaan seisovia aikuisia. Mielestäni tässä oli hieno vertaus sekä aikuisista että ehkä lapsistakin tämän päivän raatajina ja lapsista heidän vilpittöminä ihmettelijöinään. Kuva viittasi myös Suomen historiaan ja loi kontrastin nykypäivään. Miten kuvassa oleva tilanne näyttäytyisi nykypäivänä? Missä suhteessa lavalla olevat ihmiset voi nähdä kuvan tilanteeseen? Kohtaus kuvasti myös ihmisten kohtaamattomuutta, lapsien ja aikuisten suhdetta ja eroja: lopulta lapset siirtyivät kankaan taakse aikuisten luokse, kiertelevät ihmettelemässä heitä, kuin esineitä taidemuseossa. Kohtauksessa taustalla oli Jarmo Heikkisen, muun muassa Avaresta luonnosta tutun äänen, puhuma lapsien kirjoittamien havaintojen pohjalta tehty teksti *Ihminen*. Se kertoi ihmisestä aikuisen näkökulmasta koskettavalla ja humoristisellakin tavalla.

Ihminen haluaa kaverin.

Ihminen haluaa sydäntä. (Martta, 4 vuotta, Lahti)

Ihminen on olio, joka tulee planeetalta nimeltä maa.

(Koululainen, Lappeenranta)

Ihminen syntyy äidin vatsasta ja päätyy maahan. Mitä ihminen tekee siinä välissä, sitä kaikkea en vielä tiedä. (Matti, Nastola)

Minkälainen ihminen on lasten mielestä? Miltä aikuiset näyttävät? Se, että aikuiset eivät liikkuneet ollenkaan, vaan pysyivät täysin paikallaan, loi kontrastin, jossa lapsen näkökulma korostui. Tosielämässäkkin saattaa usein olla, että aikuiset ovat omissa maailmoissaan, suorittavat elämäänsä, ovat jossain ”omassa tilassaan”. Valomerkin aikana lapset ottivat aikuisten asennot ja asettuivat ”aikuisiksi aikuisten tilalle”, jolloin aikuiset poistuivat näyttämöltä. Tässä mielestäni nostettiin esille myös sitä, miten lapset myös omaksuvat ja ottavat esimerkkiä aikuisista - heistä kasvaa uusia aikuisia tämän päivän aikuisten tilalle. Seuraavan valomerkin aikana lapset poistuivat lavalta ja tylli nostettiin ylös.

Karavaani 2017: Raatajat. Kuva: Neena Villberg.

5. ONNENPYÖRÄ. Onnenpyörä- kohtauksessa koko suuren näyttämön tila aukesi kun-
nolla ensimmäisen kerran esityksen aikana. Kansallisteatterin Suuren näyttämön lavassa
on suuri ympyrän muotoinen osio, jonka saa pyörimään. Siihen oli laitettu tasavälein eri-
laisia, esityksessä käytettäviä esineitä. Se kuvasti elämän onnenpyörää. Osa esiintyjistä
tuli seisomaan tasavälein pyörän ympärille odottaen, mitä onnenpyörä heille tuo. Pyöri-
vän lavan keskellä oli osa muusikoista soittamassa. Pyörän alkaessa pyöriä he alkoivat
soittaa *Onnenpyörä*- kappaletta. Lavalla olevassa onnenpyörässä oli esimerkiksi rulla-
lauta, jonka Bruno lopulta sai ja kuntopyörä, jolla Inari myöhemmin esityksessä pyöräi-
lisi. Samalla kohtaus oli siis joidenkin hahmojen henkilöesittely. Kun pyörä pysähtyi, jo-
kainen henkilöistä katsoi kohdalleen pysähtynyttä esinettä ja poistui sen kanssa lavalta.
Kohtaus kertoi siitä, miten roolit jakautuvat Karavaani-teoksessa ja samalla elämässä yli-
päättään. Jokainen meistä on tavallaan onnenpyörässä: vaikka omilla teoillamme toki on
vaikutusta, emme kykene täysin hallitsemaan elämämme kulkua, emmekä ole itse voineet
valita lähtökohtia elämäämme. Olemme siis ottaneet ja otamme yhä niin sanotusta elämän
onnenpyörästä sen, mitä se etemme pyöräyttää. Kohtauksen lopussa muutama esiintyjä
myös kulki lavan läpi oman esineensä kanssa. Tässä vaiheessa itse kävelin lavan poikki
huiluni kanssa, jota myöhemmin esityksessä tulisin soittamaan.

6. DUETTOKOHTAUS oli suuri ryhmänumero, jonka sisällä syntyi erilaisia sooloja. Duettokohtauksessa taustalla soi Jannen ja Selinan sävellyksistä yhdistetty kappale *Puhetta on*, jota lavalla muiden seassa liikkeessaan lauloivat Oona, Emilia ja Mika. Lavalla olijat yhtyivät aina kertosaakeeseen. Kohtauksessa esiintyjät liikkuvat ”matkaa tehden” sivusuunnassa, sivulta sivulle näyttämön poikki. Jokaisen tuli käyttää eri tempoja vaihtelevasti varioiden eri näyttämön läpikulkukerroillaan pikajuoksusta hidastettuun kävelyyn. Liikkuvan ihmismassan sekaan oli rakennettu erilaisia sooloja, duettoja ja kohtaamisia, jotka tapahtuivat osa musiikin päälle ja osa täydessä hiljaisuudessa. Tällaisia sooloja olivat esimerkiksi Arin ja Wäinön duetto, jossa muu ryhmä jähmettyi musiikin lakatessa täysin paikoilleen. Heidän kommunikointitapoinaan toimivat beatboxaus ja tanssi. Wäinön beatboxatessa Ari liikkui tanssimalla kohti Wäinöä ja kohtaaminen päättyi heidän halaukseensa. Tämän jälkeen musiikki jatkui ja seuraava duetto oli Wäinön ja Silvian duetto, jossa Wäinö kysyi Silvian numeroa käyttäen tavallisen puheen sijasta änkytystä ja beatboxausta. Kun hän lopulta sai kysyttyä kysymyksen, Silvia vastasi näyttämällä puhelinnumeronsa pelkän liikekielen avulla. Duettokohtauksessa minulla oli solo huiluni kanssa, jossa liikuin lavan poikki soittaen ja liikkuen yhtäaikaisesti. Tämä oli omalla kohdallani jatketta sille, mitä olimme Jeminan kanssa aiemmassa yhteisessä produktiossamme 6000 päätöstä tehneet: siinä tanssin ja soitin huilua improvisoiden, antaen huilun äänien vaikuttaa synnyttämäni liikkeeseen hyvin absurdillakin tavalla. Tässä Karavaanin kohtauksessa jatkoin samaa ideaa.

Duettokohtaus oli yksi eniten harjoittelua vaativa kohtaaminen. Sen lopullinen muotoutuminen otti oman aikansa harjoituskauden aikana ja sitä haettiin paljon. Kohtaaminen vaati toimiakseen todella tarkat iskut, joita jokaisen oli täsmällisesti noudatettava. Tämä vaati äärimmäistä tarkkuutta joka ikiseltä työryhmän jäseneltä. Kohtauksessa oli tärkeää kuunnella muita ja hahmottaa näyttämön sen hetkinen tila suhteessa siihen, milloin itse näyttämölle astuu. Pyrkimys oli, että ihmismassaa on näyttämöllä tasaisesti koko ajan - että se ei tukkiudu, eikä myöskään jää huutavan tyhjäksi. Kyse oli herkästä, kuuntelevasta yhteistyöstä, jossa jokainen oli yhtä lailla vastuussa tilankäytöstä ja sen täyttämistä. Duettkohtaaminen kertoi kauniilla tavalla siitä, kuinka teemme kaikki matkaa yhdessä, mutta kuitenkin yksin, omina erillisinä yksilöinä ja jokainen omassa, vaihtelevassa tahdissaan, välillä kohdaten toisiamme. Kohtaaminen nosti esille myös näitä erilaisia kohtaamisia, joissa yhdistettiin mielestäni kokeilevalla ja hausalla tavalla taiteen eri osa-alueita.

7. VELI JA SSKO. Duettojen jälkeen tuli kohtaaminen, jossa sisarukset Rebekka ja Bruno tulivat lavalle ryömien. He puhuivat Rebeekan kirjoittaman sisaruudesta kertovan koskettavan runon *Sisaruus* yhdistäen puheeseen liikettä. Tässä kohtaa bändi tuli ensimmäistä kertaa mukaan lavalle näkyväksi. Se oli sijoitettu lavan takaosaan liikkuvalla lautta muisuttavalle korokkeelle. Runo taittui hiljalleen biisiksi. Sisaruuskohtausta jatkoivat Emilia ja Anastasia ja lopulta lavalle tulivat myös Mika ja Tuulia. Heillä oli koreografioitu liike ja Anastasialla kirjoittamansa teksti *Koti*, joka kertoi kodista ja kasvamisesta. Kohtausten teemoja olivat sisaruus, lapsuus, kasvaminen ja toisen suojeleminen. Duettoja seurasi *Nuku rauhasissa* pikkuinen - laulu, jonka solistiksi tuli Saima.

Karavaani 2017: Sisaruus. Rebekka ja Bruno Baer. Kuva: Neena Villberg.

8. NUORTEN PUHEENVUORO Tässä herkkä tunnelma leikkaantui täysin, kun iso nuorten joukko juoksi nauraen ja ääntä pitäen lavan nurkasta toiseen lopulta pysähtyen keskelle lavaa ja esittäen joukkona ja yksitellen yleisölle erilaisia kysymyksiä (teksti *Kysymykset*), kuten ”miksi meitä käsketään olemaan hiljaa”. Nuorten taakse laskeutuu iso taustakangas, mihin heijastettiin video Tarja Halosesta, joka ikään kuin saapui paikalle kuuntelemaan nuoria. Nuorten lopetettua puheensa Tarja piti oman puheensa, jossa puhui nuorista yleisölle ikään kuin he eivät kuulisi. Kohtausten teemoja olivat lapsuus, nuoruus ja tulevaisuus. Tämän jälkeen kohtaaminen eteni ukuleleilla säestettävään kappaleeseen *Hämmästyttää kummastuttaa*, johon liittyi mukaan nuoria aikuisia ja bändin soittajia. Tässä

tulin itsekin soittamaan ja laulamaan kappaletta. Laulu oli mielestäni vilpitön nuorten ihmisten ihmetys vallitsevasta maailmasta: ”Toisen hyvä on toiselta pois, toinen toivoo et toista ei ois, se hämmästyttää, kummastuttaa”.

9. INGA+TRIO. Yhdeksäs kohtaus oli Ingan, kotihoitajan, sekä Annan ja Matin, kahden nuoren kehitysvammaisen aikuisen, sekä tanssija Karolinan kohtaus. Kohtauksessa tapahtui monta asiaa samaan aikaan, hieman kerroksittain.

10. LEIKKIKOHTAUS oli kohtaus, jota harjoiteltiin koululaisten ryhmän ja taideopiskelijoiden ja nuorten aikuisten ryhmän kanssa paljon. Se oli näiden kahden ryhmän soolo-osio ja kohtaus, joka kuvasti lapsuutta, nuoruutta, kasvamista ja matkaa aikuisuuteen. Kohtaus alkoi sillä, että vuorotellen tulimme hyppimään lavalle ja lopulta koko suuri nuorten kuoro huusi yhteen ääneen ”tahdon juosta, leikkiä, olla vaan lapsi, mut se muuttuu yhä vaan vaikeemmaksi.” Sen jälkeen tuli hyppynaruosio, jossa suuri joukko nuoria meni pitkän hyppynarun keskelle hyppimään yhtä aikaa. Yhteisten hyppyjen jälkeen (, kun joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin jonkun jalka osui naruun,) alkoi *Miks en mä susta mitään selvää saa-* biisin tausta, joka oli taustamusiikki tälle kohtaukselle. Siihen sisältyivät myös *Hyppynaruräpit*. Kertosäkeen solistina toimi Iiris.

Hyppynarukohtauksessa oli tarkka koreografioitu rakenne, missä aluksi vain tietyt ihmiset hyppivät sovitussa järjestyksessä narun sisällä. Sitä seurasi myös erilaiset soolot, muun muassa Josen akrobaattiset soolohypyt, Kittyn ruotsinkielinen räppi sekoitettuna hyppynarulla hyppimiseen ja minun ja Veeran räppibattle, joka keskeytti hyppynarun liikkeen. Hyppynarusta tehtiin ikään kuin nyrkkeilyareena, jonka sisällä räppäsimme. Kohtauksessa käytimme omia kirjoittamiamme tekstejä, jotka kertoivat eroamisesta ja ihmissuhteen haasteista. Kohtauksessa vaanimme toisiamme ja riitelimme. Näin sen niin, että olimme riitelevä pariskunta. Lopulta hyppäsimme ”taistelukehästä” ulos ja avasimme räppäämistä myös suoraan yleisölle. Räppi eskaloitui fyysiseen battleen, jossa takanamme oleva nuorten joukko jakautui puoliksi minun ja puoliksi Veeran ”joukkueisiin”, joita johdimme tehden erilaisia etukäteen sovittuja liikkeitä ikään kuin koittaen olla aina toista parempi. Battle hiipui musiikin mukana ja sitä seurasi hiljaisuudesta alkava koreografioitu liikkeen ja puheen yhdistelmä, joka päättyi joukon yhteiseen huutoon ”synnyin eilen mut tänään oon jo maailmalla”. Se kertoi mielestäni kasvamisesta kohti aikuisuutta, ja lopetti nuoruus-kohtauksen mahtipontisesti ja näyttävästi.

Mä tahdon juosta, leikkiä, olla vaan lapsi, mut se muuttuu yhä vaan vaikeemmaksi...(Silvia, 16 vuotta, Helsinki)

Karavaani 2017: Leikkikohtaus. Kuva: Neena Villberg.

Leikkikohtauksen lopullista muotoa haettiin ja harjoiteltiin paljon. Viimeisimmät lopulta toimimattomat osiot karsiutuivat pois vasta lähempänä esitysviikkoa. Pelkkää hypynarulla hyppimistä joukolla harjoiteltiin paljon. Treenien venyessä pitkiksi ja ihmisten ollessa uupuneita oli hetkiä, jolloin kollektiivinen hyppiminen tuntui lähes silkalta mahdollisuudelta. Harjoituksissa työryhmän väsymys ja levottomuus olivat selvästi nähtävissä suhteessa hyppyjen onnistumiseen ja heti, kun kaikkien keskittyminen oli fokusoi- tunutta, tuntui, että pystyimme yhdessä vaikka mihin. Hyppykohtaus oli itse esitystilanteessa jännittävä, koska emme osanneet ennustaa, kuinka esitystilanteen nostama adrenaliini ja mahdollinen hermostuneisuus tulisivat vaikuttamaan toimintaamme ryhmänä hyp- pyjen aikana. Muutenkin tuntui, että oli hyvin pienestä kiinni, hipaiseeko jonkun jalka narua vai ei - ja onnistuuko kohtaus täten ollenkaan toivotulla tavalla. Hetki oli myös hyvin nopeasti ohimenevä, mutta kuitenkin sellainen, jonka eteen oli nähty paljon vaivaa ja jonka todella toivoi yleisön edessä onnistuvan. Sovimme etukäteen, että lavalla yri- tämme yhdessä hyppimistä kaksi kertaa ja jos se ei vaan lähde, niin ei voi mitään, lopulta

on siirryttävä esityksessä eteenpäin. Lopulta esityksissä onnistuimme niin hyvin, että pääsimme iloisesti yllättymään toimivan yhteistyön ja keskittymisen vaikutuksista lopputulokseen.

11. AIKUISUUS - kohtaaminen seurasi lasten leikkikohtausta. Tunnelma oli hyvin erilainen, aluksi erittäin rauhallinen ja staattinenkin. Tässä, kuten toisessakin kohdassa esitystä lavan takaosassa näytettiin, kuinka Inari, esiintyjäkaartiin vanhin esiintyjä, polki kuntopyörällä. Minulle tämä kuvasti jatkuvaa elämän liikettä ja vielä vanhempanakin olevaa pyrkimystä mennä eteenpäin. Kuntopyörä kuvasi myös yhteiskunnan hektistä ja tuloskeskeistä luonnetta. Tässä kohti Mirjami tuli lausumaan tekstin *Lapset leijuvat* ja viisi lausujaryhmän aikuista tulivat lausumaan *Päivämäärärunon*. Puheen täyteinen kohtaaminen liukui musiikkiin ja ryhmäkohtaukseen, jossa pikkuhiljaa eri-ikäisiä, nyt lapsia, nuoria ja aikuisia sekaisin, saapui paikalle rauhallisesti kävelen, ympäröiden Mirjamin ja laulaen musiikkiin borduunaa muodostaen tasaisen äänimassan. Veera lauloi tämän päälle *Reikä rinnassa*-kappaleensa. Ihmismassa alkoi lopulta liikutella Mirjamia, joka aloitti runoräpin tekstillä *Etsin kotia*, joka kertoi aikuisuudesta, syrjäytymisestä ja yksinäisyydestä. Runoräpin loppuessa ihmismassa kävi maahan makaamaan.

12. YKSINÄISYYS. Mirjamin mentyä alkoi Racielin soolo-osuus, jossa hän tulkitsi espanjankielisen kappaleensa *Siempre Tu*. Kappaleen aikana lavalla ei tapahtunut muuta kuin Racielin toiminta. Sen tunnelma oli jo positiivisempi ja tulevaisuuteen suuntautuvampi, vaikkakin kohtaaminen kuvasi myös yksinäisyyttä suuren ihmisjoukon keskellä. Kappaleen loppupuolella maassa makaavat ihmiset poistuivat yksitellen pois lavalta.

12. SWING. Tämä kohtaaminen oli yksi koko Karavaanin menevimmistä kohtauksista. Bändi alkoi soittaa swengaavaa musiikkia (*swing*), jonka tahtiin lähes kaikki esiintyjät kävelivät lavan poikki jonossa järjestyksessä nuorimmasta vanhimpaan. Kävely tapahtui sekä etu- että takalavalla niin, että esiintyjät kävelivät suurta neliönmuotoista kuviota ympäri. Etuosassa lavaa tapahtui erilaisia sooloja ja ihmisten kohtaamisia, muun muassa lyhyitä tanssisooloja ja esimerkiksi minä liikun puolet matkasta kierien lattialla. Tässäkin, kuten koko esityksessä, liikuimme yhdessä joukkona, mutta sen sisällä tapahtui monenlaisia soolo-osuuksia, joukosta erottuvia yksityiskohtia. Minulle tämä kohtaaminen kuvasti yhdessä eteenpäin kulkemista sekä yksilönä että joukkona. Koin, että se oli myös kevennys esityksessä temaattisesti raskaammaksi käyvien kohtausten keskellä. Tämän kohtauksen jäl-

keen tuli Ingan toinen sisääntulo, jossa hänet laskettiin katosta maahan. Hän tuli kotihoitajana ikään kuin pitämään evästaukoa, mutta juuri kun oli aloittamaisillaan syömistä, hänet temmattiinkin takaisin ylös.

13. YSTÄVYYYS. Anna, Matti ja Karolina tulivat triona lavalle ja Anna meni soittamaan pianolla *Täällä hetken tanssimme*- laulua. Bändi yhtyi mukaan ja kaikki kolme liikkuvat tanssien näyttämöllä. Kohtaus kuvasti ystävyyttä.

14. SOKKOLEIKKI oli ryhmäkohtaus, jossa oli mukana paljon eri-ikäisiä esiintyjä. Se alkoi niin, että Wäinö, nuori poika, tuli keskelle lavaa ja loput esiintyjät saapuvat tilaan kukin puhuen jotain omaa tekstiään samalla reippaasti ympäröiden hänet. Tämän jälkeen alkoi Tuulian *Ongenkoukku*- laulu, jossa Tuulia, Oona ja Mika lauloivat. Musiikin alkaessa sumpussa oleva ihmisjoukko hajaantui rinkimuodostelmaan lavalle, jolloin ringin keskelle Wäinön tilalle oli tullut Mika, nuori aikuinen, jonka silmät oli sidottu. Alkoi sokkoleikki, joka alkoi ensin hyväntulisesti, mutta muuttui pikkuhiljaa syrjimiseksi. Kohtaus sisälsi ryhmäkoreografista liikettä käyttäen eri laatuja ja tempoja. Kappaleen lopussa ihmiset kerääntyivät takaisin sumppuun lavan keskelle ja lopulta poistuvat yksitellen paikalta. Ihmisten poistuessa paljastui, että ringin keskelle Mikan tilalle oli tullut Tuomas Mattila, vanhempi mies, joka temaattisesti hylättiin ja hän jäi lopulta yksin lavalle.

Karavaani 2017: Sokkoleikki. Kuva: Neena Villberg.

15. TUOMAS JA INGA. Musiikki lakkasi ja seuraava kohtaus alkoi hiljaisuudesta. Seurasi Tuomaksen ja Ingan kohtaus, jossa suuri ovi laskettiin katosta lavasteeksi. Paikka markkeerasi vanhuksen kotia. Tuomas istui vanhuksena pyörätuoliin ja Inga tuli paikalle kotihoitajana. Tässä kohtaa esitystä viimeistään tuli selville, että Ingan rooli on nimenomaan hoitaja. Tuomas kertoi *100-vuotiaan monologin*, joka kuvasi samalla sekä satavuotiaan ihmisen, että satavuotiaan Suomen tilaa. Monologi kertoi hylkäämisestä ja yksinäisyydestä.

Kysykääs te minulta mitä minulle NYT kuuluu? Ei sitä milloin itsenäistyin ja missä ja milloin solmin liittoni. Pitkä on historiani, mutta kysykääs te missä tilassa minä olen nyt, vain sillä on enää merkitystä. Älkää antako tämän satavuotiaan vaipua kerälle jälleen.

Jemina Sillanpää, ote 100-vuotiaan monologista (Karavaani 2017)

Tätä seurasi Ingan *Kotihoitajan monologi*, jota hän puhui samalla kun teki ilma-akrobatianumeroa renkaalla. Monologi kertoi hoitajan kiireestä, ylityöllistymisestä ja liian tiukan aikataulun ahdingosta. Se kuvasi yhteiskunnan oravanpyörää ja tilaa, jossa moni muun muassa juurikin esimerkiksi hoitoalan työntekijä tahtomattaan on. Taustalle liittyi hoitajien kuoro tukemaan tekstiä. Kohtaus loppui Tuomaksen ja Ingan kohtaamiseen ja Tuomas lauloi *Reikä rinnassa*- laulua täyden hiljaisuuden vallitessa. Tämä oli mielestäni todella hieno ja vaikuttava kohtaus. Ingan kiihtyvä pyöräminen renkaalla kuvasi vaikuttavasti kiirettä, hektisyyttä ja ahdistusta ja oli myös eri taiteenlajien yhdistämisen taidon näyte. Musiikin taukoaminen ja hiljaisuus antoivat lisää painoarvoa puhutuille sanoille ja moni sana todella sävähdetti. Jokaisessa sanassa piili hälyttävä totuus tämän päivän Suomesta ja sen tilasta.

Karavaani 2017: Inga Björn ja Tuomas Mattila. Kuva: Neena Villberg.

16. FINAALI Tästä alkoi kulku kohti esityksen loppua. Mika tuli laulamaan *Ei taivu oksat enää*- lauluun, samalla kun Ari ja Inari liikkui lavalla tanssien. Kohtaus kuvasti ihmisten kohtaamista, sekä vanhuutta. Seniori-kuoro tuli laulamaan kappaleen loppuun heijjaa- osiota. Mikan biisin jälkeen seniorikuoro lauloi bändin säestyksellä *Vaikka hetken tanssimme*-laulun. Tämä oli mielestäni todella kaunis ja herkkä kohtaus.

17. KARAVAANI. Kohtaus siirtyi musiikin saattelemana seuraavaan. Selina Sillanpää tuli laulamaan säveltämänsä *Karavaani*-laulun Sara Puljulan säestämänä. Kappale oli hieno naisäänen ja kontrabasson tulkinnallinen duetto, joka tiivistä esityksen sanomaa, vieden sitä temaattisesti jo kohti loppua.

Vaeltaja, hyvästien rakastaja, tämä ei ole surun karavaani.

Sano yksinäisyydelle, että painaa päänsä alas, sano juurettomuudelle kiitos kun toit minut tänne. Toit minut kotiin.

Selina Sillanpää, laulusta *Karavaani* (Karavaani 2017)

Kohtauksen alussa lavalla ei tapahtunut mitään muuta kuin Selinan ja Saran esiintyminen, mutta laulun lähetessä loppuaan lavan takaosasta alkoi kohti etuosaa kävellä hitaasti ihmisjoukko. Aikuiset lausujat tulivat joukkona lavalle ja alkoivat yhteen ääneen lausua

Tulkaa kotiin-runoa - samaa, mitä Mirjami ja Jarmo olivat alussa tapailleet. Joukkoon alkoi lavan takaosasta liikkua muitakin esiintyjä ja lopulta kaikki yli sata esiintyjää olivat lavalla yhtä aikaa. Luulen, että tämä lavan takaosasta alkava yhtenäinen liike loi hienon illuusion suuresta ihmisjoukosta, joka todella on tulossa jostain ja matkaa jonnekin. Hiljalleen runoon sekoittui laulua ja puhetta, muun muassa Veera alkoi laulaa omaa lauluaan, Tuulia omaansa, jne. ja lopulta lavan täytti erilaisten äänien kakofonia. Minä soitin tässä kohtauksessa huilua. Kohtauksessa jokainen esiintyjä oli koko ajan pienessä etenevässä liikkeessä - kun oli hitaasti edennyt lavan etuosaan, piti peruuttaa taaksepäin, jotta jokainen kävi vuorollaan lavan etuosassa ja tuli näkyväksi. Kakofonian noustua huippuunsa saimme valomerkin, jolloin lavalle tuli täysi hiljaisuus ja kaikki esiintyjät kuiskasivat yhteen ääneen runon loppusäkeen kahdesti: ”Kaikki niin yhtä, niin samaa. Kaikki niin yhtä, niin samaa”. Viimeinen kohtaaminen oli esityksen huipentuma, jossa palasina nähty valtava esiintyjäjoukko, Karavaani, kokoontui yhdessä lavalle. Se toi esille vielä kerran kaikki esityksen aikana tutuksi tulleet henkilöt, summaten olennaisen teeman eli sen, että kaikki ovat lopulta yhtä ja samaa. Näin sen myös niin, että siinä esityksen ajan matkannut Karavaani saapui jollain tapaa kotiin.

Karavaani 2017: Esiintyjät. Kuva: Aija Sillanpää.

5.2 Esitys ja palaute

6.5.2017 oli hyvin erityinen päivä. Ilmassa oli kuin ”suuren urheilujuhlan tuntua” - olo oli virittynyt, keskittynyt ja jokseenkin erittäin onnellinen. Aurinko paistoi kirkkaalta taivaalta ja jollain tavalla tunsin koko päivän olevani täynnä rakkautta. Se johtui varmasti projektin erityislaatuudesta luonteesta, siihen olennaisesti liittyvästä yhteisöllisyydestä ja siitä, että tämä tietty päivä oli meille kaikille yhteinen ja hyvin tärkeä. Olimme kaikki nähneet paljon vaivaa tätä varten ja kulkeneet yhdessä pitkän matkan, joka vihdoinkin tuloksittain päättyi siihen, että saimme näyttää sen synnyttämän lopputuloksen myös muille. Molemmat näytökset, klo 15 ja 19, menivät odotusten mukaisesti, eikä mitään kummempia kämmejä käynyt. Minusta tuntui, että katsojien saapuessa paikalle esitys todella heräsi eloon ja se alkoi oikeasti puhua sanomaansa. Viimeisten viikkojen aikana ahkeran hiomisen ja lukemattomien toistojen vuoksi jotkut kohtaukset olivat alkaneet jo saada kyllästyneisyyden sävyjä, mutta yhtäkkiä yleisön tullessa tilaan esitys näyttäytyi itsellenikin uudessa, raikkaassa valossa ja itse esitys sekä koko prosessi tuntui hyvin merkitykselliseltä.

Koen, että mitä enemmän mennään nykyteatterin, devisingin ja minkä tahansa ”ei niin selvärajaisen” esittävän taiteenmuodon suuntaan, lopputuloksessa katsoja voidaan nähdä osana esitystä. Mitä tulkinnanvaraisempaa esitettävä materiaali on, sitä helpompi se on katsojana myös kokea ja tulkita eri tavoin. Jokainen katsoja lopulta katsoo esitystä omasta kokemusmaailmastaan ja lähtökohdistaan käsin. Tämä oli myös mielenkiintoista Karavaanissa - olin todella kiinnostunut kuulemaan, miten katsojat oikeasti lopulta kokivat ja hahmottivat esityksen? Siitä minulla ei etukäteen ollut kovinkaan suurta hajua tai oletusta.

Karavaanin vastaanotto oli todella lämmin. Esitys tuntui jättävän monet katsojansa sanattomiksi, vaikuttuneiksi ja useat lähtivät penkeiltään kyyneleitä pyyhkien. ”Järisyttävän hieno” on sanayhdistelmä, jonka muistan toistuneen useammassakin palautteessa. Karavaani oli katsojilleen jotain uudenlaista ja erikoista jo siinä mielessä, että tämän tyylliset esitykset eivät kuulu teattereiden perusohjelmistoon, eikä tällaista tavallisesti voi nähdä missään. Karavaani oli esitys, jonka olisi myös halunnut näyttää suuremmalle yleisölle. Minusta tuntui, että sen vilpittömän olemus kiteytti teemat vastaanpanemattomaksi, puhuttelevalle kokonaisuudeksi, joka väistämättä herätti katsojassaan tunteita ja ajatuksia.

Helsingin Sanomien kulttuuritoimittaja Kirsikka Moring (2017) kirjoitti Facebook-päivityksessään Karavaanista kauniisti. ”Taivas repesi - ja yleisö. Aurinko syttyi tänään

paitsi kesäiselle taivaalle, myös Kansallisen suurelle näyttämölle. Hapeton vihan aika vaihtuu yhteisen ymmärryksen etsintään, umpipimeys valoon. Näin ne käänneet tulevat, odottamatta.” (Liite 3) Tamperelaisen Aamulehden toimittaja Soila Lehtonen (2017) tiivistää kritiikkinsä sanoin: ”Harvoin teatterissa maailma oikeasti tulee niin lähelle että alkaa itkettää. Erilaisuutta ei voi olla hyväksymättä, koska olemme samanlaisia. Olisi ollut hienoa voida näyttää Karavaani kaikelle kansalle.” (Liite 4) Olen samaa mieltä.

POHDINTA

Koen, että Karavaani on hienoin ja merkittävin esitys, jossa olen ollut mukana. Se ei välttämättä omalta osaltani ollut kaikista näyttelijäntyöllisesti tai esiintyjällisesti haastavin, mutta se antoi myös niin sillä kuin monella muullakin tavalla paljon ja herätti paljon ajatuksia sekä prosessointia. Oikeastaan luulen, etten välttämättä vielä edes käytännön tasolla ymmärrä, kuinka paljon se onkaan antanut ja opettanut. Koko prosessi on jättänyt lähtemättömän jälkensä minuun, eikä sen monisyisiä vaikutuksia välttämättä järjellä osaa konkreettisesti täysin hahmottakaan.

Mielestäni opiskelijana on tärkeää päästä tekemään mahdollisimman monenlaisia esityksiä ja nähdä käytännössä erilaisia tapoja tehdä teatteria, jotta voi kokeilla, hakea ja löytää omia vahvuuksiaan ja mielenkiinnon kohteitaan. Käytännön tekemisen kautta oppii omia työskentelytapojaan ja esimerkiksi sitä, minkälaiset tavat tehdä sopivat itselle ja mitkä taas ovat haastavia. Karavaani oli myös tällä saralla hyvin erityislaatuinen kokemus ja olen kiitollinen, että sain olla siinä mukana. Erikoista ja hienoa oli se, että kaikki tekijät, niin ammattilaiset kuin vasta-alkajatkin, olivat samalla viivalla. Toki se oli aika ajoin myös haastavaa. Etenkin viimeisellä viikoilla vaati hetkittäin teräshermoja hinkata kohtauksia sadan henkilön kanssa yhdessä, mutta oikeastaan Karavaanin kaltaisessa teoksessa työskennellessä ei ole muita vaihtoehtoja kuin heittää ennakkoluulot ja epäilykset roskiin ja heittäytyä käsillä olevaan hetkeen.

Helposti on niin, että tässä yksilöä korostavassa yhteiskunnassa elämän keskiöön nousee minä. On tärkeää mitä minä teen, että minä erotun, että minut huomataan, että minä saan paikkani valokeilasta. Minä, minä, minä. Karavaanissa asia tuntui olevan toisin. Esityksen jälkeen pohdimmekin, että on ihmeellistä, kuinka noin suuri joukko ihmisiä pystyi työskentelemään niin saumattomasti yhdessä, eikä missään vaiheessa prosessia tullut sen suurempia ongelmia tai egojen taistoja. Kukaan ei rynninyt muiden yli, tallonut toisia, laittanut vastaan. Kyse oli puhtaasti yhdessä tekemisestä. Toki yksilösuorituksiakin oli paljon, mutta lopulta kyse oli ehkä enemmänkin yhteisten kuvien ja tunnelmien synnyttämisestä kokonaisuudesta. Keskiössä olivat yhteinen päämäärä ja tavoite, yhteinen matka, yhteinen prosessi. Toki juuri tämä vaati myös tietynlaista irti päästämistä, siinä missä sekin, että lavalle päätyi hyvin rajallinen määrä kaikesta työstetystä materiaalista. Se oli

kuitenkin projektin luonne ja myös välttämättömyys eheän lopputuloksen aikaansaamiseksi. Tällainen työskentely vaati tekijältään nöyryyttä, avoimuutta ja ennakkoluulottomuutta.

Karavaani opetti minua pois ennakkoluuloista, kohtaamaan ihmisiä ihmisinä. En ollut esimerkiksi koskaan aiemmin tutustunut maahanmuuttajiin, kokenut ystävyyttä 13 vuotta nuoremman henkilön kanssa, saati työskennellyt lavalla ihmisen kanssa, jonka kanssa meillä ei ole yhteistä kieltä. Projekti itsessään laajensi suvaitsevaisuuttani sekä kasvatti ymmärrystäni niin Suomen monimuotoisuudesta kuin ihmisyydestä ylipäätään. Tulin tietoisemmaksi omista juuristani ja sain inspiraatiota ja rohkeutta luoda omaa materiaalia. Tuntuu, että Karavaani antoi minulle positiivista voimaa, uskoa ihmisyyteen sekä muistutuksen taiteen tärkeydestä ja sen eheyttävästä voimasta. Itse esitys ja katsojapalautteet inspiroivat minua suunnattomasti. Tuntui, että se, mitä olimme tehneet, oli jotain todella tärkeää - niin itse työryhmälle, kuin yleisöllekin.

”Taide paljastaa yhteisön itselleen. Se valaisee asioita ja ihmisiä, se avaa näkymän pimeyden ytimeen ja käskee katsomaan.” (Cameron 2014, 116)

Minulle Karavaani esityksenä oli jonkin sortin ilosanoma, totuuden kaunistelematon kuvaus, valopilkku harmaan ajan keskellä. Se kuvasi nykysuomen tilaa rehellisesti ja kertoi ihmisyyden matkasta lapsuudesta vanhuuteen koskettavasti ja samastuttavasti. Se kuvasi moninaista Suomea ja kertoi erilaisista kohtaloista, puhui monien niiden äänellä, jotka eivät välttämättä saa ääntään normaalisti kuuluville. Se nosti esille erilaisia kohtaamisia ja nostatti pintaan paljon toivoa ja hyvyyttä. Ja lopulta se kertoi oikeastaan meistä kaikista. Se oli konkreettinen muistutus siitä, kuinka ihmiset ovat pohjimmiltaan kaikessa erilaisuudessaan samanlaisia.

”Taide aukaisee komeroita. Se tuulettaa mieleemme ullakoita ja kellareita. Taide parantaa.” (Cameron 2014, 116)

Karavaani oli toinen Jemina Sillanpään ohjaama produktio, jossa olin mukana. Koen hänen kokeilevan ja leikittelevän tapansa tehdä todella inspiroivana ja luulen, että osaltaan myös Karavaani on saattanut olla suunnannäyttäjänä omalla matkallani kohti taiteilijuutta. Devising ja yhteisöteatteri ovat olleet molemmat minulle melko uusia tuttavuuksia. Ne

ovat avartaneet käsitystäni erilaisista mahdollisuuksista ja tavoista tehdä taidetta, herättäneet kiinnostuksen löytää myös uusia ja omantuntuisia tapoja tehdä teatteria sekä yhdistää taiteen eri osa-alueita rohkeasti. Lisäksi Karavaanin myötä kiinnostus yhteisöteatteria ja taiteen pedagogisia mahdollisuuksia kohtaan minussa on herännyt. Näiden kahden Jeminan kanssa tekemäni projektin myötä olen myös löytänyt itsestäni uusia puolia ja löytänyt uusia mielenkiinnon kohteita. Jemina ja samalla Karavaani prosessina on rohkaissut minua uskomaan itseeni ja tuottamaan materiaaliin. Yksi tärkeimmistä opeista on ollut se, ettei tarvitse olla pitkällä jossain jutussa voidakseen tehdä sitä - tärkeintä on into, leikki, rakkaus tekemiseen, tahto ja palo. Kaikkea voi tutkia ja osaamaansa halutessaan kehittää ja viedä pidemmälle. Minulle on ollut tärkeää, että joku on todella sanonut, ettei epäonnistuminen ole niin vakavaa. Että jos todella haluaa tehdä jotain, niin miksi ei tekisi? Ei voi, eikä tarvitse olla mestari kaikessa.

Karavaanin aikana yllättävän energiaa vieviksi asioiksi osoittautuivat jatkuva matkustaminen Helsingin ja Tampereen väliä, sekä toisten nurkissa pyöriminen. Ehkä prosessi olisi ollut kevyempi, jos harjoitukset eivät olisi sisältäneet tuntien matkaa bussissa ennen ja jälkeen harjoitusten, toisinaan vaeltamista Helsingin kaduilla rinkan ja soitinten kanssa ja yöpymistä milloin kenenkin lattialla. Mutta siinä minä olin juuri se - karavaanari. Jälkikäteen kuitenkin tuntuu, että minulla olisi voinut olla projektille enemmänkin annettavaa. Ehkä olin hetkittäin liian väsynyt, flunssainen, lukossa, mitä milloinkin. Jos saisin tehdä jotain toisin, haluaisin haastaa itseäni heittäytymään rohkeammin omille epämuokausalueilleni, esimerkiksi muun muassa juuri tuottamaan materiaalia enemmän pelkäämättä onko se hienoa ja käyttökelpoista vai ei, olla siis jollain tapaa aktiivisempi toimija. Sadan ihmisen joukossa työskennellessä myös muille on annettava tilaa ja tietynlaisen balanssin löytäminen osana työryhmää on tärkeää. Oman tilan ottaminen ja joskus sen vaatiminenkin on minulle toisinaan haastavaa. Oli miten oli, osa prosessia on myös nähdä, että asiat menivät nyt näin, hyväksyä ja tiedostaa ne, ottaa myös opikseen. Mutta tärkeää on olla myös itselleen armollinen. Tein parhaani sen hetkisilläni eväilläni ja voimavaroillani. Karavaanin sivuprojektina minun ja Veera Tapanaisen oli tarkoitus toteuttaa kiertävä hoitolaitosesitys, mutta aikataulullisista syistä ja rajallisen jaksamisen vuoksi projekti ei toteutunut - vielä. Karavaanista poikiutuneet projektit ovat kuitenkin erittäin mahdollisia myös tulevaisuudessa.

Karavaanin tarkoituksena onkin, että kun se kerran on lähtenyt liikkeelle, se ei enää pysähdy. Suuri ihmisjoukko kokoontui hetkeksi yhteen lopulta taas hajotakseen erilleen.

Jokainen sen jäsen jatkaa matkaa kukin omaan suuntaansa. Karavaanissa syntyneet ihmissuhteet muokkautuvat, kypsyvät, jatkuvat syventyen tai jäävät. Monet kohtaamiset resonoivat ja vaikuttavat ehkä jollain tasolla edelleen. Opittuja asioita kehitetään eteenpäin, osa ehkä unohtuu, osa jää hautumaan tulevaisuuden varalle. Ajan kanssa Karavaani jatkaa liikettään ja elämäänsä meissä, poikii kenties uusia esityksiä, ottaa uusia muotoja.

No, kuinka tyhjästä sitten nyhjästään? En tämänkään produktion jälkeen koe olevani täysin tietäväinen asian suhteen, mutta ainakin taas yhtä kokemusta rikkaampi. Tämä tapa, jolla Karavaani toteutettiin, on yksi tapa tehdä teatteria lukuisten monien muiden joukossa. Siri Kolu (2012) kuvaa devising- prosessin rakentumista näin: ”Luulen, että kyse on paljolti visiosta. Taiteilija voi tehdä voitavansa, mutta lopulta, kun kaikki se voitava on tehty, voi vain luottaa. Ja useimmiten elämä kantaa”. Tämä pätee mielestäni luomiseen ylipäätään. Luulen, että kyse on riskin ottamisesta, loputtoman kontrollointitarpeen jättämisestä ja lopulta yksinkertaisesti luottamisesta. On vain alettava hommiin, luotettava, että jotain tulee. Ja aina jotain tulee, jos ryhtyy tekemään, oli se sitten käyttökelpoista tai ei - jotain kuitenkin.

Julie Cameron sanoo teoksessaan ”Tie luovuuteen” (2014, 62), että tullakseen taiteilijaksi on muistettava, että on oltava valmis olemaan huono taiteilija, on annettava itselleen lupa olla huono, surkea ja aloittelija. Täten voi ylipäätään tulla taiteilijaksi, ajan myötä ehkä hyväksikin. Tähänastisen kokemukseni sekä Cameronin inspiroimana uskallan luulla, että luovuuden tila on jokaiselle ihmiselle kuuluva, luonnollinen tila, josta olemme erkaantuneet häpeän ja epäonnistumisen pelossa täydellisyyttä tavoitellessamme. Ehkä myös asetamme luovuudelle suhteettoman suuria ehtoja, emmekä usko, että meillä voi sellaista yliluonnollista kykyä edes olla. Mutta toisaalta, mistä voi tietää, jos ei koskaan yritä? Cameron (2014, 83) sanoo myös, että luovuus kukoistaa turvallisuuden ja itsensä hyväksymisen lämmössä. Ehkäpä juuri se, että osaa hillitä sisäisen kriitikkonsa, eikä lähtökohtaisesti lähde tavoittelemaan jokaisella yrityksellään mestariteosta, auttaa. Tietty armo ja leikkimielisyys kannattaa säilyttää mukana. Cameronin mukaan taiteilija on asioiden välittäjä. Pidän tästä ajatuksesta, koska siinä tekijyydestä poistuu ego ja taiteen tekemisessä on kyse oikeastaan jostain suuremmasta tapahtumasta, kuin yhden ihmisen näennäisestä onnistumisesta tai epäonnistumisesta.

**”Ei pidä kysyä onko jokin mahdollista. Sen sijaan pitää sanoa: ”minä teen sen”. Sen jälkeen kiinnitä turvavyöt. Seuraukset voivat olla uskomattomia. Hyppää, niin suo-
javerkko kyllä ilmestyy allesi.” (Cameron 2014 113, 20)**

LÄHTEET

Alitalo, N. 2017. Mun ei tarvii laulaa, mun tarvii kertoa tarinaa. Musiikkiteatterirooliin valmentautuminen laulamisen näkökulmasta. Sibelius Akatemia. Musiikkikasvatuksen aineryhmä. Pro gradu- tutkielma. http://ethesis.siba.fi/files/maisterin_tutkielma_niina_alitalo.pdf

Cameron, J. 2014. Tie Luovuuteen - henkinen polku syvempään luovuuteen. 10. painos. Helsinki: Like Kustannus Oy

Heiskanen, R. 2008. SKENE - Musiikkiteatteri nuorille. Helsingin Ammattikorkeakoulu. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/42214/stadia-1208241800-9.pdf?sequence=1>.

Kansallisteatteri. 2017 a. Musiikintäyteinen nykyteatteriteos Karavaani 2017 tuo Kansallisteatteriin Suurelle näyttämölle satapäisen esiintyjäjoukon. [Karavaani-teoksen esittelysivu]. Julkaistu 18.04.2017. Luettu 1.5.2018. <http://news.cision.com/fi/suomenkansallisteatteri/r/musiikintayteinen-nykyteatteriteos-karavaani-2017-tuo-kansallisteatteriin-suurelle-nayttamolle-satap,c2240838>

Kansallisteatteri. 2017 b. Teosesittely Karavaani 2017. [YouTube video] Julkaistu 18.4.2017. Katsottu 25.4.2018. https://www.youtube.com/watch?v=_sUwGnZXv6g

Kansallisteatteri. 2017 c. Karavaani -esite.

Kenrick, J. 2008. Musical theatre: a history. New York: Continuum International Publishing Group.

Kolu S. 2012. Devising, minä ja John Cage: tyhjän kirjoittamisesta. Teoksessa Salminen, P. & Snicker, E. (toim.) Jumalainen näytelmä. Dramaturgia työkaluja 2012. Helsinki: Like Kustannus Oy, 168-180.

Koskenniemi, P. 2007. Osallistava teatteri - Devising ja muita merkillisyyksiä. Opinto-keskus kansalaisfoorumi.

Lehtonen, S. 2017. Aamulehti. Musiikki puhuu kaikkien äidinkieltä. Julkaistu: 15.5.2017. Luettu: 9.5.2018. <https://www.aamulehti.fi/kulttuuri/musiikki-puhuu-kaikkien-aidinkielta-200138470/>

Moring, K. 2017. Ja nyt loppui mutapaini. [Facebook-päivitys]. Julkaistu 6.5.2017. Luettu: 4.5.2018. <https://www.facebook.com/search/top/?q=kirsikka%20moring%20karavaani>

Ruuskanen, A. (Toim.) 2011. Nykyteatterikirja - 2000-luvun alun uusi skene. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Sillanpää J. 2017 a. Karavaani 2017 - ohjaajan sanat. Kirjoitus Kansallisteatterin blogissa. Päivitetty 30.11.2017. Luettu 1.5.2018. <https://kansallisteatteri.fi/blogi/karavaani-2017-ohjaajan-sanat/>

Sillanpää, J. (Toim.) 2017b. Karavaani-käsikirjoitus. Raakaversio.

Sillanpää, J. Dramaturgi ja ohjaaja. 2018. Kysymyksiä Karavaanista. Sähköpostiviesti. Luettu 8.5.2018.

Suomi Finland 100. 2017. Suomen suuri vuosi 2017. Luettu 2.5.2018. <https://suomifinland100.fi/info/>

Virtamo, K. (Toim.) 1997. Otavan musiikkitieto. Uudistetun laitoksen 1.painos. Keuruu: Otava.

LIITTEET

Liite 1. Karavaani 2017-esityksen mainos

Suomi
Finland
100

Jemina Sillanpää ja työryhmä
KARAVAANI
2017

Moniääninen ja rohkea musiikkiteatteriprojekti, jonka ytimessä on toisen kohtaaminen.

KAKSI NÄYTÄNTÖÄ SUURELLA NÄYTTÄMÖLLÄ 6.5.2017

Karavaani kulkee puolitoista vuotta. Matkan aikana eri-ikäiset taiteen ammattilaiset, opettajat, opiskelijat ja harrastajat kohtaavat työpajoissa, ryhmissä ja keskusteluissa. Kun erilaiset ajatukset, mielipiteet, kielet, sukupolvet ja tavat tehdä taidetta törmäävät, syntyy aivan uudenlaista musiikkia, teatteria, tanssia, tekstiä ja sirkusta. Yhdessä pohditaan, mitä osallistujat ajattelevat Suomesta ja maailmasta juuri nyt. Entä millaisena he näkevät tulevaisuuden?

Projektin primus motorina toimii näyttelijä, muusikko ja ohjaaja **Jemina Sillanpää**, jonka lisäksi työryhmässä vaikuttaa monipuolinen ryhmä taiteilijoita. *Karavaani* näkyy ja kuuluu laajalti. Karavaanilaiset jakavat omaa osaamistaan ja oivalluksiaan sekä vievät matkansa varrella työpajoja ja esityksiä kouluihin ja ikäihmisten palvelukeskuksiin.

Projektin loppuhuipentumana syntyy 100-vuotista Suomea juhlistava ainutlaatuinen *Karavaani 2017* -musiikkiteatteriesitys Kansallisteatterin Suurelle näyttämölle, jonne astuu lähes sadan hengen vaikuttava esiintyjäjoukko!

OHJAAJA, DRAMATURGI JA TAITEELLINEN VASTAAVA Jemina Sillanpää
LAULAJA, PEDAGOGI JA APULAISSOHJAAJA Selina Sillanpää
YHTYEEN KAPELLIMESTARI, PEDAGOGI JA MUUSIKKO Sara Puljula
KOREOGRAFIA Milla Koistinen, Jemina Sillanpää, Karolina Ginman
VALOSUUNNITTELU Teemu Nurmelin
SIRKUSTAITEILIJJA Inga Björn
NÄYTTÉLIJÄ, PEDAGOGI Mirjami Heikkinen
NÄYTTÉLIJÄ Tuomas Mattila
TUOTTAJA Hanna Reetta Majanen
TUOTANTOHARJOITTELIJJA Sanna Langinkoski

LIPUT 20 €

 @karavaani2017

Liput 010 733 1331 (0,081 € pvm/mgnt) www.kansallisteatteri.fi | Lippupiste 0600 900 900 (1,50 € Anni-gsm) www.lippu.fi

KANSALLISTEATTERI

Päähuonejärjestelmä

FUJITSU

Yhteistyökumppani

bright

ceva

Heino

JCDecaux

ENSI-ILTA 6.5.2017
KESTO 1 t 40 min

OHJAUS JA DRAMATISOINTI

Jemina Sillanpää

APULAIISOHJAUS JA MUSIIKKIVASTAAVA

Selina Sillanpää

YHTYEEN KAPELLIMESTARI

Sara Puljula

VALOSUUNNITTELU

Teemu Nurmelin

KOREOGRAFIAMilla Koistinen, Jemina Sillanpää,
Karolina Ginman**SIRKUSKOREOGRAFIA**

Inga Björn

TUOTTAJA

Hanna Reetta Majanen

TUOTANTOHARJOITTELIJA

Sanna Langinkoski

NÄYTTÄMÖMESTARI

Mikko Jutila

MEKANIIKAN OPERAATTORIT

Mikko Liikanen, Tomi Syrjä

NÄYTTÄMÖIEHET

Ari Peränen, Jetro Uotinen

ÄÄNISUUNNITTELU

Raine Ahonen

ÄÄNITEKNIKOTVeli-Pekka Lahtela, Leo Lindgren, Esko
Mattila, Mikko Pietilä**VIDEOIT**

Pyrä Hyttinen, Marjut Linnakoski

KÄSIOHJELMAN KUVAT

Neena Villberg, Hanna Reetta Majanen

KÄSIOHJELMAN GRAAFINEN SUUNNITTELU

Krista Mäkinen

Esitystä on tukenut

KIITOS Patrick Boullenger, Anne Etelätalo, Saija Eurasto, Tarja Halonen, Lenka Hellstedt, Hanna Hurskainen, Kristiina Ilmonen, Veikko Kiljunen, Elina Kruut, Leena Lakovaara, Jarmo Lampela, Miranda Lawrence, Eero Lehtinen, Anna Kaisa Liedes, Tommy Lindgren, Marjut Linnakoski, Ritva Mattila, Soili Mustonen, Sylvania Namukasa, Kalle Olli, Heini Paavola, Taija Rautio, Ilona Ruokolainen, Tiina Santavuori, Aija Sillanpää, Mari Sund, Marja Säikkä, Tuukka ja Maritta Tuominen, Heidi Vieresjoki, Jukka Virtanen, Rauha S. Virtanen, Eläkeläiset ry, Helsingin eurooppalainen koulu, Kansallisteatterin puvusto, Karelia Ammattikorkeakoulu, Kontulan monipuolinen palvelukeskus, Kruununhaan yläaste, Kärkölän Yhtenäiskoulu, Laajasalon kansanopisto, Lasten taidetalo Pessi, Myllymäen koulu, O'morir, Pitäjänmäen peruskoulu, Romano missio ry., Suomen Lausujain Liitto ry., Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, Tampereen Ammattikorkeakoulu – TAMK, Vantaan kaupunki.

Liput 010 733 1331 (0,083 + pvm/mpm)
Lippupiste 0500 900 900 (1,98 € /min+pvm) www.lippu.fi
www.kansallisteatteri.fi Lantinen teatteri kuja 2, vaihde 010 73331

Jemina Sillanpää ja työryhmä
KARAVAANI
2017

ESITYKSESSÄ KUULTAVAT TEKSTIT*100-vuotiaan monologi*

Jemina Sillanpää

Etsin kotia

Jemina Sillanpää

*Ihminen*koottu lasten kommentteista
ympäri Suomen*Koti*

Anastasia Trizna

Kotihoitajan monologi

Jemina Sillanpää, Inga Björn

*Kysymykset*Jemina Sillanpää ja koululaiset
ympäri Suomea*Lapset leijuvat*

Anja Erämaja

Päivämääräruno

Anja Erämaja

*Hyppynaruräpit*Kitty Norros, Liisa Hytti,
Veera Tapanainen*Sksaruus*

Rebekka Baer

Talkaa kotiin

Anja Erämaja ja Eino Leino

YHTYE

Christine Cooper, viulu, banjo

Satu Lankinen, haitari, ukulele,
nokkahuilu, pyykkilautaJanne Ojajarvi, huuliharpu, perkussiot,
pitkahuilut, munniharpu, kurkkulaulu,
trumpetti, ukuleleJuska Ojajarvi, piano, harmoni, lélupiano,
ukulele, haitari

Arja Paju, bassot, perkussiot, ukulele

Sara Puljula, perkussiot, kontrabasso

Senni Valtonen, kantele, klarinetti,
huilut, harmoni, kitara**ESITYKSESSÄ KUULTAVA MUSIIKKI***Jar of Happiness*

säv. ja san. Taika Butters, sov. yhtye

Minha luz

säv. Bruno Baer, san. José Miguel

Synnyin eilen

säv. ja san. Jemina Sillanpää

Kiitoslaulu elämälle

säv. ja san. Valfrid Åkerlund

Onnenpyörä

säv. Mika Varis, sov. yhtye

*Puhetta on*säv. Selina Sillanpää, Janne Ojajarvi,
san. Selina Sillanpää, sov. Janne Ojajarvi,
Selina Sillanpää*Nuku rauhassa pikkuinen*

säv. Selina Sillanpää, san. Silvia Sairanen

*Hämmästyttää kummostuttaa*säv. ja san. Jemina Sillanpää,
sov. Arja Paju*Miksen mä susta mitään selvää saa*

säv. ja san. Iiris Huttunen, sov. yhtye

*Reikä Rinnassa*säv. ja san. Veera Tapanainen,
sov. Arja Paju*Siempre Tu*

säv. ja san. Raciél Lopez, sov. yhtye

Swing

säv. Christine Cooper, sov. yhtye

Ongenkoukku

säv. ja san. Tuulia Raita, sov. yhtye

Ei taivu oksot enää

säv. ja san. Mika Varis, sov. yhtye

*Vaikka hetken tanssimme*säv. Jemina Sillanpää, sov. Juska Ojajarvi,
Janne Ojajarvi*Karavaani*säv. ja san. Selina Sillanpää,
sov. Sara Puljula, Selina Sillanpää**LUE LISÄÄ!**

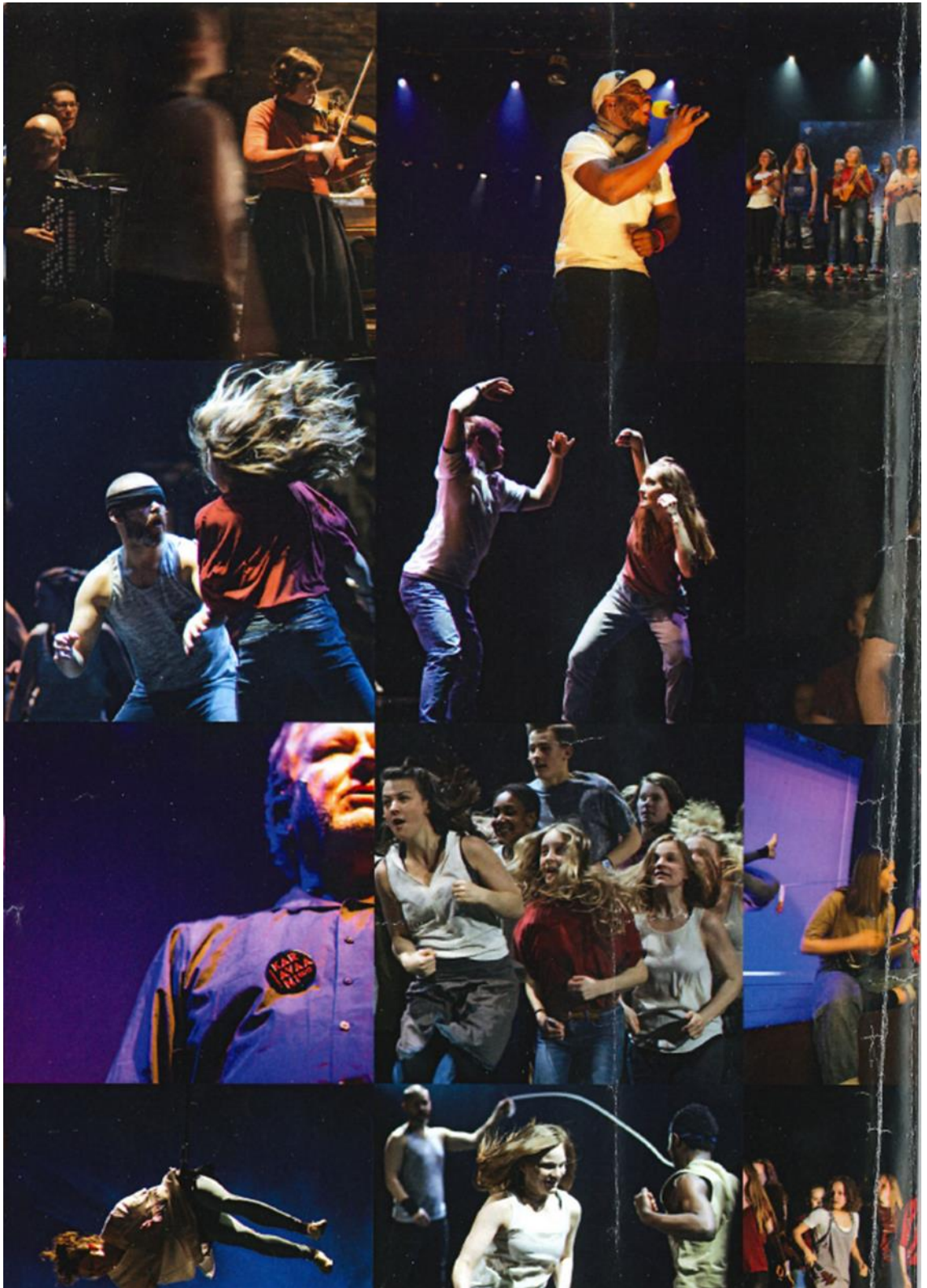
www.kansallisteatteri.fi/
karavaani-2017-ohjaajan-sanat/

2 (2)

ESINTYJÄT

Aili Holopainen, Aino Suominen, Alma Tamminen, Anastasia Trizna, Anette Åkerlund, Anita Siitonen, Anja Nuolioja, Anna Laitinen, Anna-Liisa Leppäkivi, Ariyuki Suzuki, Arto Vasko, Bruno Baer, Diana Hedman, Dimitra Georgiou, Eeva-Marja Luode-Salonen, Elina Erra, Elli Raitanen, Elsi-Maj Ronkainen, Emilia Neuvonen, Erkki Parviainen, Essi Seilola, Haneen Jameel, Heidi Hedman, Helena Halonen, Helena Recorbet, Hellevi Piispanen, Hely Aaltonen, Hilikka Mattila, Hilikka Rönnerberg, Hilikka Toivonen, Iiris Huttunen, Ilona Heinänen, Inari Virmakoski, Inga Björn, Inka Hollming, Jarmo Heikkinen, José Miguel, Karolina Ginman, Kimmo Kivirinta, Kitty Norros, Lahja Turunen, Leena Kauhanen, Leena Posti, Leena Willberg, Liisa Hytti, Liljä Schakir, Lumi Ylirisku, Maija Daavittila, Malia Cioata, Manoelle Mottet, Maria Whelan, Marja Pitkämäki, Marja-Terttu Vihervuori, Marjo Ventola, Martina Gutierrez, Mathilda Lallemant, Matti Hämäläinen, Matti Ylöstalo, Maya Aymar, Melisa Ilonen, Mervi Hartikka, Mia-Sofia Lehtilä, Michelle Merkouraki, Mika Varis, Milla Rouvali, Mirja Ruuska, Mirjami Heikkinen, Miruna Cioata, Nelli Lintu, Nicol Vesel, Oili Ruukki, Oona Talvensaari, Pekka Vanhanen, Pertti Puhakainen, Pirjo Sidorow, Pirkko Korhonen, Raciél Lopez, Rebekka Baer, Rebekka Enden, Riitta Helander, Rinja Ylönen, Sahar Hashim, Saima Haapasalo, Sandra Grönstand, Selina Sillanpää, Sienna Enden, Silvia Sairanen, Sirkka Suonoja, Sofia Aejmelaesus, Sofia Garcia Verdugo, Sofia Hedman, Sreya Purushotaman, Susanna Schultz, Taika Butters, Tara Clenaghan, Taru Lepistö, Taru Mikkola, Tuomas Mattila, Tuula Suonio, Tuula Åkerberg, Tuula Åkerlund, Tuulia Raita, Tuulikki Lapilainen, Urho Vuori, Veera Tapanainen, Venla Rajalin, Violeta Mouro, Vivian Grönstrand, Wäinö Vänskä.

Liite 3. Karavaani 2017-esityksessä käytetty Anja Erämajan / Eino Leinon runo ”Tulkaa kotiin”

Kaikki te kiertävät tunteet ja tuskat tulkaa kotiin. Myöskin sä saartava kauneuden kaipuu, myöskin sä riivaava kysymys miksi, miten. Varjot pitenee, elämä lyhenee. Kaikki te vaeltajat vanhat ja nuoret, kaikki te vastausta vaille jääneet, kaikki te cousteaut koralliriutoilla, kolera-altaalla lokkien riivaamat risteilyvieraat arkkiin käykää. Paperittomat, piparittomat, kultainen mies Kappelin kulmilla tienistit mukissa. Kaikki te kiipijät Himalajan rinteillä. Ilmat ohenee. Huiput vähenee. Tuulikello vain heilua jaksaa.

Kaik sydänvaivaiset, säikähtäneekin, tulkaa kotiin. Kohta jo Koskelan korsut tummuu, joet jäähtyy, hoidettu tieosuus päättyy, ei talvikunnossapitoa. Kaikki, kaik renkaidenvaihtajat, ratinkääntäjät, vitsinvääntäjät keikkabusseissa, lauteilla yksinsaunoajat, juoksijat matolla, maastossa, äidit ja isät, kello käy viittä, tarhat menee kiinni, *pimeys peittää maan*. Kaikki te kauppoihin karanneet laarien penkojat. Kassat suljetaan. Portaat sammuu. Eikä ne liu'u enää koskaan.

Kaikki te ystävät, harvat ja hyvät, tulkaa kotiin, kuin varsat suojaansa, hevoset talliin, kuin pienet linnut pesäänsä palaavat ihmisen lapset, ilme putoo, hartiat oikeaan koloon, onkaloihinsa hauet ja mateet. Kuin säteet syntymäsijoilleen, kotiinsa käyvät karavaanit, karjat, hiljainen ilo otsalla keikkuu. Muistot etenee, toivot vähenee, kohta ei erota toistaan toinen. Ei erota, yhdessä ollaan. Ei erotu kirjaimet taustasta, sanat huuilta, kuulu mitään. Kaikki niin yhtä, niin samaa.

Liite 4. Helsingin Sanomien kulttuurituottaja Kirsikka Moringin Facebook-päivitys esityksestä Karavaani 2017

Kirsikka Moring päivitti tilansa.

6. toukokuuta 2017 · 🌐

JA NYT LOPPUI MUTAPAINI. Tulen Kansallisteatterin suuren näyttämön esityksestä [Karavaani](#).

"Milloin tapahtui niin, että ihmiset ryhtyivät pelkäämään itseään?" ihmettelevät huomioliiveissään näyttämöllä tepsuttelevat päiväkotilapset. Ja vastaavat: "Ihminen haluaa sydäntä."

Onnittelen tekijöitä. Jemina ja Selina Sillanpää, ja kaikkia itsensä esitykselle niin täysin omistaneita.

Ja onnittelen Mika Myllyahoa - rohkea idea.

115 eri-ikäistä, 6 - 86 vuotiasta ihmistä tekee omin sanoin ja keinoin näkyväksi miten olemme erilaisia, vähemmistöjä ja enemmistöjä, lapsia ja vanhuksia. Kaikki osaavat jotain. Ja kaikki etsivät kotiaan. Jotkut myös isänmaataan.

Monikulttuurinen ja monikielinen esitys - vangitsevaa viittomakielellä kerrottua karhusatua myöten - puhui myös suomenruotsia, yhteistä historiallista kieltämme, jota nyt yritetään tukahduttaa.

Hienosti rytmitetty ja teemoitettu kollaasi toimi! Esityslajeina näimme mm köysiakrobatiaa, kurkkulaulua, naruhyppelyä räpin tahdissa stibluineen tai ilman. Tanssia monissa tyylilajeissa. He osasivat soittaa ukulelea ja kymmeniä muita instrumentteja.

Suomen romanit upeissa kansallispuvuissaan lauloivat omaa lauluaan. Ensemble osasi runoilla. Kertoa tarinaa. Suojella heikompaa. Rakastaa ja olla lähimmäiselle olemassa.

VOI MINKÄ TEITTE. Taivas repesi - ja yleisö. Aurinko syttyi paitsi tänään kesäiselle taivaalle myös Kansallisen suurelle näyttämölle.

Pitkän, loskaisen ja raskaan, pimeän talven jälkeen (niin täynnä vihaa ja solvauksia), nämä ihmiset kertoivat uskovansa elämään ja rakkauteen, yhteiseen voimaan, joka kantaa ja nostaa.

Ammattilaiset tekivät työtä harrastajien kanssa ja onnistuivat luomaan niin valtavan energian ja ilon ilmapiirin, etten heti moista muista.

Hapeton vihan aika vaihtuu yhteisen ymmärryksen etsintään, umpipimeys valoon. Näin ne käännteet tulevat, odottamatta.

AAMULEHTI

🏠 Pääaiheet ▾ 100 tuoreinta Klippi Näköislehti Moro Lisää ▾ Asiakaspalvelu ▾

Musiikki puhuu kaikkien äidinkieltä

Ammattilaisten, harrastajien ja ensikertalaisten jättiproduktio nähtiin Kansallisessa vain kahdesti.

KULTTUURI 15.05.2017 © 21.49

HEENA VILLBERG

Energiaa ja haastetta rampin yli: Karavaanisea kaikkia innoitettiin mukaan.

Soila Lehtonen

Sääli. Harmillista.

Se, että yli sadan esiintyjän Karavaani kulki Kansallisessa vain kahdesti. Varmaan esiintyjien sukulaisten ja ystävien joukot jo riittivät lähes täyttämään katsomot.

Kansallisteatterin aloitteesta *Karavaania* ryhdyttiin kokoamaan ohjaaja-muusikko-näyttelijä Jemina Sillanpään johdolla. Työpajoissa yhdessä puolitoista vuotta työstetty musiikkispektaakkeli liittyi Suomi100-ohjelmistoon.

Runoa, sirkusta, musiikkia ja liikettä rohkeasti ja hallitusti miksaava esitys kulkee ikään kuin lapsuudesta vanhuuteen.

Alussa esikoululaisten hilpeä joukko hämmästelee jättikokoista **Järnefeltin** ikonista kaskenpolttajamaalausta, ja lopussa, satavuotiaaksi ehtineessä Suomessa, vanhus ihmettelee kodissaan hoitajien jatkuvaa karavaania.

Vilkaasti liikkuva puolitoistatuntinen ei nojaile realismiin saati naturaan: hoitaja (**Inga Björn**) luettelee tragikoomista vanhustenhuolto-minuuttiaikatauluaan isossa renkaassa roikkuen, ilma-akrobatian ohessa. Teksteissä on absurdiä komiikkaa, nuorison kirjoittamissa räppiä.

Seitsenhenkkinen bändi musisoi lélupianolla, kurkkulaululla, kontrabassolla, viululla, ukulelella ja haitarilla, esimerkiksi. Se saattelee *Karavaania* komeasti.

Hämmästyttävän hienoja sooloja esittää kuudentoista kappaleen joukossa moni. Esityksen harkittu kollektiivisuus merkitsee, ettei esiintyjä käsiohjelmassa yksilöidä.

Ja mikä on Suomi, keitä sen ihmiset, mihin matkalla?

Täällä puhutaan viittomakielen ohella monia äidinkieliä. Eri-ikäisten ja -näköisten ihmisten näyttämövaellus tulkitssee sekä toisilleen tuntemattomien kohtaamisia ja eroja että yhteisyyden syntymistä.

Äidinkieli on ainoa kieli, jota kaikki puhuvat (on runoilija **Gösta Ågren** todennut).

Miksi ”toisen hyvä on toiselta pois, toinen toivoo että toista ei ois”?

Alleiviivaamatta esitys kysyy, miten kenenkään mielestä ilkeys, kateus ja viha voisivat rakentaa elämisenarvoista tulevaisuutta.

Katsomossa ihmettelen samaa ja suren. Harvoin teatterissa maailma oikeasti tulee niin lähelle että alkaa itkettää.

Erilaisuutta ei voi olla hyväksymättä, koska olemme samanlaisia.

Olisi ollut hienoa voida näyttää *Karavaani* kaikelle kansalle.

MIKÄ

Karavaani 2017

Ohjaus ja dramatisointi: Jemina Sillanpää.

Apulaisohjaus ja musiikkivastaava: Selma Sillanpää.

Kapellimestari: Sara Puljula.

Valaistus: Teemu Nurmelin.

Koreografia: Milla Koistinen, Jemina Sillanpää, Karolina Ginman.

Sirkuskoreografia: Inga Björn.

Kantaesitys ja toinen esitys: Kansallisteatterin Suurella näyttämöllä 6.5.